

صورت عرض کتب موقوفة مدرسه فاضلیه مشهد

تألیف: یکی از کتابداران مدرسه فاضلیه در سال ۱۳۰۰ هـ

به کوشش ابوالفضل حافظیان بابلی

درآمد

فهرست مختصری که پیش رو دارید، صورت عرض کتب موقوفة مدرسه فاضلیه مشهد مقدس است که به وسیله یکی از کتابداران کتابخانه مدرسه مذکور، در سال ۱۳۰۰ هـ برای رکن الدوله^۱ تولیت آستان قدس رضوی در آن عصر نگاشته شده است.

در این فهرست مجموعاً ۳۸۰ جلد کتاب خطی و چاپی، به ترتیب موضوعی در دوازده فصل معرفی شده است. معرفی نامه‌ها نوعاً مختصر و حاوی اطلاعات ذیل است: نام کتاب، نام مؤلف، نام واقف، شمار سطرهای هر صفحه، نوع کاغذ و نوع و رنگ جلد. و در برخی موارد به تزئینات نسخه و احیاناً آسیب‌هایی که بر نسخه وارد آمده، اشاره شده است.

فصل‌های دوازده گانه:

الفصل الاول، في نظم كتاب الله والادعية المأثورة من اهل البيت عليهم السلام و شروحها و زیاراتهم و ما يتعلق بها، شامل ۱۵ جلد.

الفصل الثاني، في ترتيب كتب التفاسير و حواشیها و ما يتعلق بها، در دو بخش تفاسیر خاصه و تفاسیر عامه جمعاً ۳۰ جلد.

الفصل الثالث، في ترتيب كتب الأخبار و شروحها و ما يتعلق بها، شامل ۶۸ جلد.

الفصل الرابع، في نظم كتب الفقهية و ما يتعلق بها من الشروح، شامل ۷۰ جلد.

الفصل الخامس، في ترتيب كتب الأصول و نظمها و ما يتعلق بها من الشروح من العامة و الخاصة، شامل ۳۶ جلد.

الفصل السادس، في ترتيب كتب الحكمة و الكلام و شروحها و ما يتعلق بها من الخاصة و العامة، شامل ۳۷ جلد.

الفصل السابع، في ترتيب كتب الطب و شروحها و ما يتعلق بها، شامل ۱۰ جلد.

الفصل الثامن، في ترتيب كتب الرياضي و ما يتعلق بها،^۲ شامل ۲۳ جلد.

۱. محمدتقی میرزا فرزند محمد شاه قاجار ملقب به رکن الدوله در این تاریخ حاکم خراسان بوده است.

۲. کتاب‌های مربوط به علم نجوم نیز در همین فصل آمده است.

الفصل التاسع، في ترتيب كُتب المنطق و المعاني و البيان و ما يتعلّق بهما، شامل ۳۴ جلد.
 الفصل العاشر، في ترتيب كُتب النحو و الصرف و ما يتعلّق بهما، شامل ۳۱ جلد.
 الفصل الحادي عشر، في ترتيب كُتب الأدب و ما يتعلّق بها و كُتب التاريخ، شامل ۱۷ جلد.
 الفصل الثاني عشر، في ترتيب كُتب اللغة و الرجال و القرائة و ما يتعلّق بها، شامل ۱۸ جلد.
 غالب این کتاب‌ها خطی است، و نوعاً به زبان عربی یا فارسی نگاشته شده‌اند و در میان آن‌ها نسخه‌های کهن و نفیس فراوان است.

علاوه بر فاضل‌خان که بانی مدرسه بوده و کتاب‌های خطی بسیاری بر کتابخانه آن وقف کرده، واقفان خیریه که به کتابخانه مدرسه فاضلیه نسخه‌هایی وقف کرده و نام‌شان در این فهرست آمده، از این قراراند:
 حاجی ابوالحسن، ملانصرت (در سال ۱۱۳۳هـ)، خواجه محمد نشاط، حکمت علیخان (در سال ۱۱۳۶هـ)، ملا محمدعلی (در سال ۱۱۵۳هـ)، ملا آقایی، حاج محمدقاسم بیک (در سال ۱۱۳۴هـ)، حاجی محمد مهدی سبزواری (در سال ۱۱۱۲هـ)، میرزا فخر (در سال ۱۲۲۱هـ)، شیخ محمدباقر (در سال ۱۱۷۶هـ)، ملاعبدالکریم، میرزا محمد (در سال ۱۲۴۵هـ)، حاجی سید ابوتراب (۱۲۶۷هـ)، عضدالملک، محمد نظر، علی نقی، سکینه خانم (در سال ۱۲۰۷هـ)، محمد جعفر و میرزا جعفر مشیرالدوله که در سال ۱۲۷۹هـ تعدادی کتاب غالباً چایی وقف کرده‌است.
 از نکات جالب این فهرست، اسامی و اوصافی است که برای کاغذ نسخه‌ها در آن به کار رفته‌است، همچون: کاغذ کشمیری، کاغذ بخارایی، کاغذ دولت‌آبادی، کاغذ اسلامبولی، کاغذ سفید فرنگی، کاغذ سفید کرم‌زده، کاغذ مختلف اللون، کاغذ رنگ‌دار، کاغذ کبود رنگ، کاغذ فستوقی، کاغذ الوان و....

نسخه خطی این فهرست - که در شمار کتاب‌های وقفی مرحوم محمد رضانی به کتابخانه مسجد اعظم قم است - به خط شکسته نستعلیق زیبا (عناوین به خط نسخ) در صفحات دو ستونی در ۱۴ برگ، به شماره ۲۹۰۲ در این کتابخانه نگهداری می‌شود^۱ و به حسب اطلاع ما تاکنون به چاپ نرسیده‌است و چون از نخستین فهرست‌های کتابخانه‌هاست که بدین سبک نگارش یافته و نیز مشتمل بر اطلاعات سودمندی است، چاپ آن - همراه با تعلیقاتی - در این دفتر مفید دانسته شد.

گفتنی است که مدرسه فاضل‌خان یا فاضلیه از مهم‌ترین مدارس مشهد بوده که در طول تاریخ صدها عالم، فقیه، مفسر، حکیم، محدث و واعظ در آن پرورش یافتند و از لحاظ موقوفات و کتابخانه در زمان خود، پس از کتابخانه آستان قدس رضوی بزرگ‌ترین کتابخانه مشهد به حساب می‌آمد.

بانی مدرسه مرحوم فاضل‌خان ملقب به علاءالملک تونی بوده که در حدود ۱۰۶۰هـ بنای ساختمان مدرسه را شروع کرده ولی قبل از اتمام آن درگذشته و برادرش ملا امیر عبدالله، حسب الوصیه بانی آن را در ۱۰۷۵هـ به اتمام رسانیده‌است.

مرحوم فاضل‌خان از ایرانیانی است که مدت‌ها در هند می‌زیسته و در دربار پادشاهان تیموری هند منزلی داشته و از این راه ثروتی اندوخته و عاقبت به ایران بازگشته‌است. مطابق مدارک مرحوم فاضل‌خان در همان موقع ساختن مدرسه ۳۶۶ جلد کتاب وقف بر کتابخانه مدرسه کرده‌است. بعد از او هم دیگران کُتب زیادی در حدود

۱. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مسجد اعظم قم، ص ۳۱۲.

۲۰۰۰ جلد وقف کرده‌اند.^۱ چنان که در مطلع الشمس از قول فریزر سیاح انگلیسی می‌نویسد: «این مدرسه کتابخانه‌ای دارد که هفتاد هزار تومان قیمت می‌نمایند».^۲

در شهریور ۱۳۰۹ هـ ش فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه در ۲۶۵ صفحه در مطبعه خراسان به چاپ رسید. در این فهرست که به ترتیب موضوعی (در چهارده فصل) تنظیم شده ۴۷۲ نسخه خطی و ۲۳۱ جلد کتاب چاپی (جمعاً ۷۰۳ جلد) معرفی شده است. این فهرست را حاج میرزا مهدی عماد فهرسی و میرزا محمود عاملی نگاشتند و با مقدمه اوکثائی (رئیس وقت کتابخانه آستان قدس رضوی) به چاپ رسید.

یک سال پس از انتشار فهرست مذکور، در سال ۱۳۱۰ هـ ش مدرسه فاضلیه در طرح خیابان‌کشی اطراف حرم تخریب شد و کتاب‌ها و نسخه‌های موجود در کتابخانه مدرسه فاضلیه به کتابخانه مدرسه نواب منتقل گشت و در سال ۱۳۶۳ هـ ش کتاب‌های مذکور به کتابخانه آستان قدس رضوی انتقال یافت. بنابر این کتابخانه‌های مدرسه فاضلیه و مدرسه نواب در کتابخانه آستان قدس رضوی ادغام شد و نسخه‌های آن‌ها در فهرست‌های جدید آستان قدس قابل ردیابی است.^۳

فهرست حاضر بر اساس نسخه خطی شماره ۲۹۰۹ کتابخانه مسجد اعظم تقدیم می‌شود. البته اطلاعات مندرج در این فهرست را با فهرست چاپی اوکثائی و فهرست الفبایی کتب خطی آستان قدس رضوی و فهرست‌های تفصیلی آستان قدس سنجیدیم و مطالب و افزودنی‌های لازم از جمله جایگاه فعلی نسخه‌ها در کتابخانه آستان قدس رضوی را در پاورقی متذکر شده‌ایم.

تصویر نسخه مذکور به لطف دوست دانشمند جناب آقای محمود طیار مراغی در اختیارم قرار گرفت و این کمترین همواره سپاسگزار محبت‌های آن دوست دیرینم.

برای استفاده بیشتر پژوهشگران، تصویر نسخه خطی این فهرست به صورت نسخه برگردان در این دفتر تقدیم می‌شود.

در خاتمه یادآور می‌شوم که فهرست‌های کوتاه و بلند بسیاری به صورت مخطوط در کتابخانه‌ها یافت می‌شود که بررسی و مطالعه آن‌ها، برای آشنایی با سیر فهرست‌نگاری و حتی فراگیری و آموزش این فن مفید خواهد بود.

۱. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۲، مقدمه اوکثائی.

۲. مطلع الشمس، محمد حسن خان اعتمادالسلطنه، انتشارات فرهنگسرا، ۱۳۶۳ هـ ش، ج ۱، ص ۳۱۳.

۳. در این باره نک: کتاب و کتابخانه در اسلام، کاظم مدیر شانه‌چی، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۴ هـ ش، ص ۱۷۸-۱۷۹؛ فرهنگ خراسان، عزیزالله عطاردی، تهران، انتشارات عطارد، ۱۳۸۱ هـ ش، ج ۱، ص ۱۲۵ و ج ۲، ص ۱۷۳-۱۷۴؛ ۲۲۶؛ مطلع الشمس، ج ۲، ص ۳۱۳؛ واقفین عمده کتاب به کتابخانه‌های آستان قدس رضوی، رمضانعلی شاکری، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۸۰ هـ ش، ص ۱۳؛ فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، مقدمه اوکثائی.

بسم الله الرحمن الرحيم

صورت عرض کتب موقوفه مدرسه فاضليه که در اداره خاصه توليت جليله عظمی است، که حسب الامر حضرت مستطاب اشرف ارفع امتع اجل امجد اسعد اکرم افخم، شاهزاده اعظم سرکار والا، رکن الدولة العلية العالیة، والی ممالک شرقیه و متولی باشی عتبه مقدسه رضویه علیه السلام، ادام الله شوکتہ و اجلاله و زاد عزته و اقباله، جناب مستطاب افادت و افاضت نصاب، عمده العلماء الراشدين و قدوة الفقهاء الماجدين، مجمع الفضائل و الانسان الكامل، شریعتمدار آقای حاجی شیخ رئیس دامت برکات فضلہ بازديد کرده‌اند، به استحضار عالی جناب فضایل مآب حاجی ملا غلامحسین از کتابدار مدرسه مزبور به تاریخ شهر ربیع الثانی سنه ۱۳۰۰ موافق سنه ترکیه یونت نیل خیرت دلیل.

الفصل الأول

في نظم كتاب الله و الأدعية المأثورة من أهل البيت عليهم السلام و شروحيها و زياراتهم و ما يتعلّق بها

- [7508] ۱. کلام الله، خطی، مترجم، واقف غیر معلوم، ۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی، در دو جلد.
۲. صحیفه سجادیه، واقف: حاجی ابوالحسن، مجدول و مذهب، ۱۰ سطری، کاغذ کشمیری، جلد مشکی، جلد ۱.
- [7510] ۳. دعای صحیفه کامله با مصباح متعهد شیخ از اعمال رمضان الی شعبان، واقف: ملانصرت، ۱۲ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.
۴. مصباح کفعمی، واقف: فاضل خان، ۲۰ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضریبی زده.^۲
۵. مصباح کفعمی، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۳
۶. عده الدعای ابن فهد، واقف: محمد نشاط، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضریبی زده.
۷. عده الدعای، واقف غیر معلوم، مہر محمدعلی دارد، مختلفه السطور، بعضی صفحات ۱۷ سطری و بعضی ۳۰ سطری و کمتر هم دارد، جلد قرمز.^۴
- [7515] ۸. قدری از زاد المعاد، واقف: ملانصرت، ۵۵ سطری، کاغذ کشمیری، جلد قرمز.^۵
۹. مصباح کفعمی، واقف: حکمت علیخان، مجدول و مذهب، ۲۰ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز، جلد ۶.
۱۰. شرح صحیفه سید علیخان، واقف: فاضل خان، مجدول و مذهب، ۴۰ سطری، کاغذ کشمیری، جلد قرمز تسمه‌دار ضریبی زده، جلد ۷.

-
۱. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، اوکتائی، ص ۱۶۱-۱۶۲: کاتب: محمدحسین، تاریخ تحریر: ۱۱۰۲ھ، خط: نسخ، ۱۶۰ ورق.
۲. همان، ص ۱۶۵: تحریر ۱۰۱۳ھ، خط: نسخ، وقفی فاضل خان سال وقف ۱۰۶۵ھ، ۴۱۷ ورق.
۳. همان، ص ۱۶۶: خط: نسخ، ۳۸۳ ورق.
۴. همان، ص ۱۶۴: مختصر عده الدعای از خود مؤلف، کاتب: محمدجعفر حسینی، وقفی ملامحمدعلی در ۱۱۵۳ھ، ۹ ورق.
۵. همان، ص ۱۶۰: کاتب: ملانصرت هندی، تحریر ۱۱۳۱ھ، خط: نسخ، ۱۵ سطری، وقفی ملانصرت، ۲۰۹ ورق.
۶. همان، ص ۱۶۵: کاتب: معصوم حسینی، تاریخ تحریر: ۱۲۶۷ھ، خط: نسخ، ۴۲۷ ورق.
۷. همان، ص ۱۵۹: ریاض السالکین، میر سید علی خان بن احمد نظام‌الدین شیرازی (۱۱۲۰ھ)، جلد اول است و تا آخر روضه ۲۷ را داراست، خط: نسخ، ۲۰۳ ورق.

۱۱. جلد ثانی شرح صحیفه، مجدول و مذهب، واقف: فاضل خان، ۳۳ سطری، کاغذ کشمیری، جلد قرمز تسمه دارد ضربی زده.^۱
۱۲. اقبال ابن طاووس، واقف: ملا آقایی، ۱۶ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.
۱۳. کتاب مزار، واقف غیر معلوم، ۱۴ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده.^۲ [7520]
۱۴. صحیفه کامله، واقف: فاضل خان، ۱۱ سطری، بدون اول و بدون جلد.^۳
۱۵. کتابی در مناسک حج و قدری از زیارات، ۵۲ سطری، واقف غیر معلوم، بدون اول و آخر.

الفصل الثانی

فی ترتیب کتب التفاسیر و حواشیها و ما یتعلق بها

تفاسیر خاصه:

۱۶. تفسیر جامع الجوامع طبرسی، جلد اول، واقف: فاضل خان، مجدول و مذهب، ۱۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضربی زده.^۴
۱۷. تفسیر مجمع البیان طبرسی، از طه الی فضلت، واقف: حکمت علیخان، مجدول و مذهب، ۲۳ سطری، کاغذ کشمیری، جلد مشکی ضربی زده.^۵
۱۸. تفسیر مجمع البیان، از فضلت الی آخر، واقف: حکمت علیخان، مجدول و مذهب، ۲۳ سطری، کاغذ کشمیری، جلد مشکی ضربی زده.^۶ [7525]
۱۹. تفسیر مجمع البیان، از اعراف الی طه، واقف: حکمت علیخان، مجدول و مذهب، ۲۱ سطری، کاغذ کشمیری، جلد قرمز تسمه دار.^۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱. همان، ص ۱۶۰: ریاض السالکین، از روضه ۲۸ تا آخر کتاب است، کاتب: سید ولی بخاری، خط: نسخ، ۲۵۲ ورق.
۲. همان، ص ۱۶۶: مزار، عربی، مؤلف غیر معلوم ولی می نماید که از علمای قرن یازدهم هجری و مجاور عتبه علیه رضویه بوده، اول نسخه: الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي، خط: نسخ، ۴۸ ورق.
۳. همان، ص ۱۶۲-۱۶۳: کاتب: زین الدین بن علی مشهور به ابن الحجة، تاریخ تحریر: ۹۳۰ و اندی، پس از آن حدیثی از شهید و چند دعا و تهلیلات ظاهراً به خط ابن الحجة مذکور است، پس از آن شرح دعای علوی مصری آن هم به خط آن مرحوم است، خط: نستعلیق، ۱۰۸ ورق. (نک: فهرست دو کتابخانه مشهد، ص ۵۵۳: نسخه های خطی شروح و ترجمه های صحیفه سجادیه، ۲۷).
۴. همان، ص ۴۲: جوامع الجامع، فضل بن حسن طبرسی (۵۲۴۸هـ) و آن مختصر مجمع البیان، نسخه نصف اول کتاب است، کاتب: فرخ بن عبدالله، تاریخ تحریر: ۹۷۸هـ، خط: نسخ، ۵۱۴ ورق.
۵. همان، ص ۵۲: خط: نسخ، وقفی حکمت علیخان در ۱۱۳۶هـ، ۳۸۴ ورق.
۶. همان، ص ۵۲-۵۳: خط: نسخ، ۴۱۲ ورق.
۷. همان ص ۵۲: خط نسخ، وقفی حکمت علیخان در ۱۱۳۶هـ، ۵۴۵ ورق.

۲۰. تفسیر مجمع البیان، از انعام الی طه، واقف: فاضل خان، مجدول و مذهب، ۲۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکئی^۱.
۲۱. کنز العرفان مقدار، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری و بعضی هم ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکئی^۲.
۲۲. کنز العرفان مقدار، [واقف: حاجی محمد قاسم بیک، ۲۵ سطری، کاغذ کشمیری، جلد قرمز ضربی زده^۳.
۲۳. تفسیر آیات الاحکام مسمی به معارج السنول و مدارج المأمول، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز تسمه‌دار^۴.
۲۴. تفسیر صافی مرحوم فیض، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۲۴ سطری، کاغذ سفید فرنگی، جلد قرمز ضربی زده^۵.

تفاسیر عامه:

۲۵. تفسیر کشاف زمخشری، تمام مجدول و مذهب، واقف: فاضل خان، ۳۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد تسمه‌دار ضربی زده.
۲۶. جلد اول کشاف، واقف: فاضل خان، اول ۲۵ سطری بعد ۲۲ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز تسمه‌دار^۶.
۲۷. جلد ثانی تفسیر کشاف، واقف: فاضل خان، ۴۰ سطری بعضی ۳۵ سطری و بعضی هم ۳۴ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد زرد تسمه‌دار^۷.
۲۸. جلد دوم تفسیر امام فخر، از سورة نساء الی مریم، واقف: فاضل خان، ۲۶ سطری دارد ۲۷ سطری هم دارد و کاغذ سمرقندی، جلد زرد تسمه‌دار ضربی زده.
۲۹. نصف اول تفسیر قاضی بیضاوی، اوراق، واقف: حاجی محمد مهدی، ۲۹ سطری، بدون جلد^۸.

۱. همان، ص ۵۱: کاتب: اسحاق بن محمد حکیم تونی در ۱۰۲۸هـ، خط: نسخ، ۳۱۳ ورق.

۲. همان، ص ۵۱: خط: نسخ، ۲۳۴ ورق.

۳. همان، ص ۵۰: تاریخ تحریر: ۱۰۲۶هـ، خط: نسخ، واقف: حاج محمد قاسم در ۱۱۳۴هـ، ۱۲۳ ورق.

۴. همان، ص ۵۳: معارج السنول و مدارج المأمول در تفسیر آیات الاحکام، عربی، مصنف: کمال‌الدین حسن بن محمد استرآبادی و آن به طرز کنز العرفان استادش فاضل مقدار در سنه ۸۹۱هـ تصنیف نموده و کتاب بر دو مجلد است و نسخه مجلد اول است. کاتب: اسحاق بن محمد، تاریخ تحریر ۱۰۳۰هـ، خط: نسخ، ۴۰۹ ورق. (نک: فهرست آستان قدس رضوی، ۱۱/۶۸۶).

۵. همان، ص ۵۴: صافی، مولانا محمد بن شاه مرتضی مشهور به ملا محسن فیض (۱۰۹۱هـ)، چاپ سنگی، به خط نسخ، طبع طهران، سال ۱۲۶۶هـ، در حاشیه قسمتی از مطالب سایر کتب تفسیر طبع شده، وقفی مرحوم میرزا جعفر مشیرالدوله، سال وقف ۱۲۷۹هـ.

۶. همان، ص ۴۹: کشاف، عربی، مفسر: جلاله محمود زمخشری (۵۲۸هـ)، نسخه نیمه اول است، تاریخ تحریر: ۸۰۷هـ، خط: نسخ، ۲۰۸ ورق.

۷. همان، ص ۴۹: نسخه نصف دوم است از سورة مریم تا آخر قرآن، کاتب: محمد بن نصرالله، تاریخ کتابت: ۸۱۳هـ، خط: نسخ، ۲۲۴ ورق.

۸. همان، ص ۳۹: انوار التنزیل، عربی، مفسر: ناصرالدین شافعی (۶۸۵هـ)، نسخه از اول قرآن است تا آخر سورة یوسف، کاتب: احمد بن ابی‌بکر البارزی، خط: نسخ، وقفی حاج محمد مهدی در ۱۱۱۲هـ، ۲۳۰ ورق.

۳۰. حاشیه بر قاضی، مشتمل بر دو حاشیه و دیباچه، یکی ۳۰ سطری دیگری ۱۹ سطری، واقف: فاضل خان، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۱
۳۱. حاشیه بر تفسیر قاضی، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز، جلد.
۳۲. حاشیه شیروانی بر بیضاوی، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، مجدول به شجره، کاغذ دولت آبادی، جلد ضربی زده تسمه دار.^۲
۳۳. [7540] اتقان فی علوم القرآن، واقف: فاضل خان، کاغذ سفید کرم زده، ۳۵ سطری، جلد مشکی ضربی زده.^۳
۳۴. کشف کشاف، عبدالرحمان ملقب به سراج، از سوره اسرا الی آخر، واقف: فاضل خان، اول ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.^۴
۳۵. کشف کشاف، واقف: فاضل خان، ۳۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار.^۵
۳۶. آموزش کشاف، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.^۶
۳۷. شرح ابیات کشاف، واقف: فاضل خان، ۱۶ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۷
۳۸. [7545] حاشیه بر کشاف، واقف: غیر معلوم، به اسم شرح ثبت شده، ۲۱ سطری، کاغذ کشمیری، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.^۸
۳۹. حاشیه بر حاشیه ملا سعد بر کشاف، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز تسمه دار.^۹
۴۰. حاشیه ملا سعد بر کشاف، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز تسمه دار.^{۱۰}
۴۱. حاشیه میر سید شریف بر کشاف، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضربی زده.^{۱۱}
-
۱. همان، ص ۴۵: حاشیه بر تفسیر بیضاوی، عربی، محشی: ابوالفضل قرشی خطیب کازرونی (۹۴۰هـ)، خط: نستعلیق، ۳۰ سطری، ۲۰۰ ورق.
۲. همان، ص ۴۴: حاشیه بر تفسیر بیضاوی، عربی، محشی: محمد امین بن صدر شیروانی (۱۰۲۰هـ)، نسخه از سوره انعام تا آخر قرآن است، خط: نسخ، ۵۷۴ ورق.
۳. همان، ص ۳۹: عربی، مصنف: جلال الدین سیوطی (۹۱۱هـ)، کاتب: علی بن شعبه معروف به طعم، ۲۲۷ ورق.
۴. همان، ص ۵۰: کشف الکشاف، عربی، محشی: عمر بن عبدالرحمان فارسی (۷۴۵هـ)، نسخه از سوره بنی اسرائیل تا آخر قرآن است، کاتب: محمد بن حاج محمود، تاریخ تحریر: ۷۷۰هـ، ۴۴۷ ورق. (نک: فهرست آستان قدس رضوی، ۶۵۵/۱۱ شماره ۱۳۷۸۸).
۵. نک: فهرست آستان قدس رضوی، ۶۵۵/۱۱ شماره ۱۳۷۸۷.
۶. فهرست فاضلیه، ص ۴۰: انموذج الکشاف، عربی، مصنف: شمس الدین محمد بن یوسف کرمانی (۷۸۶هـ)، تاریخ تحریر: ۹۳۳هـ، خط: نسخ، ۱۳۹ ورق. (نک: فهرست آستان قدس رضوی، ۵۲۵/۱۱ شماره ۱۳۷۸۱).
۷. همان، ص ۴۸: عربی، شارح: شمس الدین محمد بن سلیمان خطیب که در سنه ۷۳۱هـ تألیف نموده است، اول نسخه افتاده است، تاریخ تحریر: ۷۶۰هـ، خط: نسخ، وقتی: پنجه سلطان در ۱۰۵۳هـ، ۲۱۸ ورق.
۸. همان، ص ۴۴-۴۶.
۹. همان، ص ۴۶: عربی، متن از محمود زمخشری (۵۲۸هـ): حاشیه اولی از ملا سعد تفتازانی (۷۹۲هـ) و حاشیه دوم که اصل نسخه است از مولانا علی طوسی (۸۸۷هـ)، خط: نستعلیق، ۹۹ ورق؟
۱۰. همان، ص ۴۳-۴۴: محشی تا سوره فتح رسیده است، خط: نستعلیق، ۲۹۷ ورق.
۱۱. همان، ص ۴۵-۴۶.

۴۲. حاشیه برکشاف، از سوره مریم الی آخر، واقف به اسم سوره مریم نوشته بود، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده، واقف: فاضل خان، مسّعی به فصول عبدالوهاب.^۱
۴۳. حاشیه یا بر قاضی یا برکشاف، واقف: غیر معلوم، ۲۶ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی. [7550]
۴۴. کتاب تیسیر البیان، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضربی زده.^۲
۴۵. کتاب تبیان، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۳

الفصل الثالث

في ترتيب كتب الأخبار و شروحها و ما يتعلق بها

۴۶. محاسن برقی، واقف: فاضل خان، مجدول به نیل و شنجرف، ۱۶ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد مشکی.^۴
۴۷. اصول کافی الی کتاب الروضة، واقف: فاضل خان، ۳۳ [سطری]، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۵
۴۸. اصول کافی، از اوّل الی کتاب العشرة، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۶ [7555]

۱. این نسخه که الفصول عبدالوهاب بن محمد بن ایوب اردبیلی (۴۱۵هـ) است به شماره ۱۳۷۹۶ در کتابخانه آستان قدس رضوی نگاه‌داری می‌شود. این اثر نفیس و بسیار مهم تاکنون به چاپ نرسیده است، نسخه‌های دیگر آن در کتابخانه مجلس به شماره‌های ۶۷ و ۱۳-۱۲ و ۱۲۱۵۶ موجود است، نسخه‌ای نیز در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به شماره ۱۸۸۸ دارد. قطب راوندی این اثر را تلخیص کرده و اللباب المستخرج من فصول عبدالوهاب نامیده است. دکتر شفیه کدکنی مقاله مفصلی به نام «چهره دیگر محمد بن کرام سجستانی در یرتو سخنان نویافته او» در معرفی این تفسیر نگاشته و در جلد دوم ارج‌نامه ایرج افشار به چاپ رسانده است. (نک: ذریعه، ۱۸ / ۲۸۱؛ فهرست آستان قدس رضوی، ۱۱ / ۵۵۹-۵۶۳؛ فهرست مجلس، ۲ / ۳۱ و ۲۹-۳۵ / ۱۵۸-۱۵۹؛ فهرست دانشگاه تهران، ۸ / ۴۹۱؛ نسخه‌پژوهی، ۱ / ۶۵).

- این نسخه از اواخر سده هفتم یا اوائل سده هشتم است و نسخه شماره ۶۷ مجلس از روی آن استنساخ شده است.
۲. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۴۱: تیسیر البیان فی تخریح آیات القرآن، عربی، مصنف: احمد معروف به خان داود، و در ذکر مواضع آیاتی است که مصنفین علوم در کتب خود استشهاد به آنها نموده‌اند و در رساله ذکر آن‌ها را با موارد خودشان بیان نموده که به منزله فهرس می‌باشد، خط: نسخ، ۱۶۵ ورق.
۳. همان، ص ۴۰ - ۴۱: التبیان لمبهمات القرآن، عربی، مصنف: بدرالدین ابو عبدالله محمد بن برهان‌الدین ابراهیم بن عبدالله بن جماعه خلّافی شافعی که در سنه ۶۸۵ از تألیف آن فراغت یافته است، تاریخ تحریر: ۵۷۲، ۲۳ ورق.
۴. همان، ص ۸۴ - ۸۵: مصنف: ابو جعفر احمد بن ابی عبدالله محمد بن خالد برقی قمی (۲۷۴هـ)، کاتب: عبدالطی طالقانی، تحریر: ۱۰۵۲هـ و در همان سال با نسخه اصل مقابله و تصحیح شده است، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۳۸۷ ورق.
۵. همان، ص ۷۴: کافی اصول و فروع و روضه، عربی، مصنف: تقه الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸ یا ۳۲۹هـ)، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵، ۲۲۲ ورق.
۶. همان، ص ۷۴ - ۷۵: کاتب: ابراهیم بن محمدرضا، خط: نسخ، ۲۷۷ ورق.

۴۹. اصول کافی، از اول الی کتاب العشرة، واقف: ملا نصرت، ۲۴ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۱
۵۰. شرح اصول کافی، ملا صالح مازندرانی، قدری از کتاب حجة، واقف: حاجی محمد مهدی سیزواری، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی تسمه دار.^۲
۵۱. جامع الاخبار با قدری از احادیث قدسی و غیره، واقف غیر معلوم، ۱۴ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز.^۳
۵۲. اصول کافی، واقف: مرحوم فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی، از اول کتاب تا آخر کتاب عشرة.^۴
۵۳. [7560] شرح ملا خلیل بر اصول کافی، واقف: حاجی نصیر، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز، جلد.^۵
۵۴. حاشیه ملا مراد بر فروع کافی از اول الی نوادر الصلاة، واقف: شیخ محمدباقر، ۱۴ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۶
۵۵. فروع کافی از اول الی آخر الزکوة، واقف: غیر معلوم، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۷
۵۶. جلد اول فروع کافی، واقف: ملا نصرت، ورق اول ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه دار.^۸
۵۷. فروع کافی از کتاب صید و ذبایح الی آخر المعیسة، واقف: شیخ محمدباقر، ۱۲ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز.^۹
۵۸. [7565] جلد دوم فروع کافی، واقف: حاجی علیخان، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده.^{۱۰}
۵۹. خصال، واقف: فاضل خان، ۱۸ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.^{۱۱}
۶۰. کتاب توحید، واقف: میرزا فخر، ۱۶ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.^{۱۲}
-
۱. همان، ص ۷۵.
۲. همان، ص ۷۱.
۳. همان، ص ۶۲: عربی، مؤلف: محمد بن محمد الشعیری، سال تحریر: ۱۰۸۶هـ، خط: نسخ، ۱۲۶ ورق.
۴. همان، ص ۷۴ - ۷۵.
۵. همان، ص ۷۱ - ۷۲: صافی در شرح کافی، فارسی، شارح: ملا خلیل بن غازی (۱۰۸۹هـ)، نسخه شرح کتاب ایمان و کفر کافی است که در سنه ۱۰۶۷ تصنیف نموده است، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۰۷۵، ۴۵۹ ورق.
۶. همان، ص ۶۳ - ۶۴: حاشیه سجادیه [التلیقة السجادیة]، عربی، و آن حاشیه است بر من لایحضره الفقیه، محشی: ملا مراد تفرشی (۱۰۵۱هـ) است، نسخه جزء اول کتاب است، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۱۷۶هـ، ۱۹۷ ورق (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴ / ۱۵۱ - ۱۵۲).
۷. همان، ص ۷۷: کاتب: نظر علی مشعلدار آستانه مقدسه، تاریخ تحریر: ۱۰۳۶هـ، خط: نسخ، ۱۹۱ ورق.
۸. همان، ص ۷۷ - ۷۸.
۹. همان، ص ۷۷ - ۷۸: کاتب: علی بن ابی المیامین، تاریخ تحریر: ۶۷۵هـ، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۷۶هـ، ۱۸۵ ورق.
۱۰. همان، ص ۷۶ - ۷۷: از کتاب نکاح تا آخر دیات است و به چند ورق رجال اسناد احادیث را به طور تهجی در آورده است، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۲۷هـ، ۲۸۳ ورق.
۱۱. همان، ص ۶۴ - ۶۵: عربی، مؤلف: شیخ صدوق قمی (۱۳۸۱هـ)، (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴ / ۲۵۳).
۱۲. همان، ص ۶۱: عربی، مصنف: شیخ صدوق (۱۳۸۱هـ)، کاتب: علی بن رحمة بن حمیس، تحریر: ۹۵۳هـ، خط: نسخ، ۲۵۱ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴ / ۱۵۹ - ۱۶۰، شماره ۱۳۸۰۶).

۶۱. عیون أخبار الرضا، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۱
۶۲. اکمال الدین، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضریبی زده.^۲
- [7570] ۶۳. من لا یحضره الفقیه، واقف: غیر معلوم، ۱۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۳
۶۴. جلد اول من لا یحضره الفقیه، واقف: محمد مهدی حافظ، ۲۰ سطری، جلد مشکی.^۴
۶۵. من لا یحضر، واقف: میرزا فخر، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه‌دار.^۵
۶۶. من لا یحضر، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضریبی زده.^۶
۶۷. من لا یحضر، واقف: حاجی ابوالحسن، ۲۷ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد قرمز تسمه‌دار.^۷
- [7575] ۶۸. من لا یحضر، واقف: فاضل خان ملا محمدرضا، ۲۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضریبی زده.^۸
۶۹. من لا یحضر، واقف: غیر معلوم، ۲۳ سطری، کاغذ مختلف اللون، جلد مشکی.^۹
۷۰. من لا یحضر، واقف: ملا نصرت، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^{۱۰}
۷۱. من لا یحضر، واقف: حاجی علیخان، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضریبی زده.
۷۲. من لا یحضر، واقف: غیر معلوم، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضریبی زده.^{۱۱}
- [7580] ۷۳. من لا یحضر، واقف: غیر معلوم، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه‌دار.

۱. همان، ص ۷۲: عربی، مصنف: شیخ صدوق، کاتب: حسین بن عیسیٰ بحرانی، تاریخ تحریر: ۹۹۰هـ، خط: نسخ، ۱۸۸ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۳۶۸ شماره ۱۴۰۴۰).
۲. همان، ص ۷۹: عربی، مصنف: شیخ صدوق، کاتب: علی نجفی، تاریخ تحریر: ۹۹۵هـ، خط: نسخ، ۲۴۲ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۴۵۰ شماره ۱۳۸۳۷ به نام کمال‌الدین و تمام النعمة معرفی شده است).
۳. همان، ص ۸۲: عربی، مصنف: شیخ صدوق، خط: نسخ، ۴۲۷ ورق.
۴. همان، ص ۸۲، شماره ۷۵.
۵. همان، ص ۸۰: در ذیل خاتمه کتاب اجازه‌ای است از قاسم‌علی بن حسن علی برازقی سبزواری به کاتب آن میرزا احمد بن محمد در سنه ۱۰۹۲ که تاریخ فراغت از کتابت است، خط: نسخ، وقفی: میرزا فخر، سال وقف: ۱۲۲۱هـ، ۳۵۲ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۵۵۵ شماره ۱۳۸۴۰).
۶. همان، ص ۸۳: خط: نسخ، ۳۹۱ ورق.
۷. همان، ص ۸۰: کاتب: جعفر بن محمدعلی، تاریخ تحریر: ۱۰۸۴هـ، خط: نسخ، ۳۲۷ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۵۵۵ شماره ۱۳۸۴۳).
۸. همان، ص ۷۹: و فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۵۵۰ شماره ۱۳۸۳۲: خط: نسخ، کاتب: ابوالفتح بن شاهمیر حسینی تونی، شب چهارشنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۰۷۳، واقف: ملا محمدرضا، ۳۰ ورق.
۹. همان، ص ۸۱.
۱۰. همان، ص ۸۱ - ۸۲ شماره ۷۳ و فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۵۵۶ شماره ۱۳۸۳۴: خط: نسخ، کاتب: عمادالدین حسن بن افضل‌الدین محمد، تحریر: پنج شنبه ۲۹ محرم ۱۰۵۴، سال وقف: ۱۱۳۳هـ، ۳۵۰ ورق.
۱۱. همان، ص ۸۲.

۷۴. تهذیب الحدیث، واقف: فاضل خان، ۳۱ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکی، الی دیات.^۱
۷۵. تهذیب، واقف: فاضل خان، ۳۱ سطری، از اول الی آخر حج، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۲
۷۶. تهذیب، واقف: محمد مؤمن، الی آخر الحج، ۳۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.^۳
۷۷. استبصار، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، مجدول به شنجرف، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۴
۷۸. استبصار، واقف: غیر معلوم، ۳۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.^۵ [7585]
۷۹. جلد اول استبصار، واقف: ملا عبدالکریم، ۲۲ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی تسمه دار ضربی زده.^۶
۸۰. جلد دوم استبصار، واقف: ملا عبدالکریم، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه دار.
۸۱. مناهج الأخبار فی شرح الاستبصار، ۲۱ سطری، مجدول مذهب، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۷
۸۲. احتجاج طبرسی، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز.^۸
۸۳. احتجاج طبرسی، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۹ [7590]
۸۴. کشف الغمه علی بن عیسی، واقف: حکمت علیخان، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^{۱۰}
۸۵. خرائج و جرائح راوندی، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار.^{۱۱}
۸۶. نهج البلاغه، واقف: فاضل خان، ۲۰ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^{۱۲}

۱. همان، ص ۶۱ شماره ۸۱: [تهذیب الأحکام] عربی، مصنف: شیخ طوسی (۴۶۰هـ)، نسخه از کتاب زیارات است تا آخر که به رجال اسناد کتاب ختم می شود، خط: نسخ، وقتی: مرحوم فاضل خان وقفنامه به خط ملا محمدتقی مجلسی که به تاریخ ۱۰۶۴هـ نوشته است، ۲۷۰ ورق.
۲. همان، ص ۶۰ شماره ۱۷: خط: نسخ، ۳۲۱ ورق.
۳. همان، ص ۶۰ شماره ۱۶: از اول کتاب تا آخر کتاب حج است، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۸۸هـ، ۲۹۲ ورق.
۴. همان، ص ۵۵ شماره ۱: عربی، مؤلف: شیخ طوسی (۴۶۰هـ)، خط: نسخ، ۳۶۸ ورق.
۵. همان، ص ۵۵ شماره ۲: کاتب: قوام الدین بن محمود، خط: نسخ، ۲۰۹ ورق.
۶. همان، ص ۵۶ شماره ۳: نسخه قطعه ای از کتاب است، خط: نسخ، ۳۲۵ ورق.
۷. همان، ص ۸۳ و ۸۴ شماره ۷۹: عربی، متن از شیخ طوسی، شرح از: احمد بن زین العابدین علوی که در سنه ۱۰۳۹هـ تصنیف نموده و نسخه جلد سیم اوست که شرح کتاب حج است، خط: نسخ، ۱۸۱ ورق.
۸. همان، ص ۵۶ شماره ۴: عربی، کاتب: سید عبدالرحیم، سال کتابت: ۱۰۰۷هـ، خط: نسخ، ۲۸۵ ورق.
۹. همان، ص ۵۶ شماره ۵: کاتب: علی بن عبدالله بن ثابت حنبلی، تاریخ تحریر: ۱۰۰۷هـ، خط: نسخ، ۲۸۲ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۱۶ شماره ۱۴۰۳۴).
۱۰. فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۴۴۵ شماره ۱۳۸۳۱، خط: نسخ، کاتب: طیفور بن عیسی بن سلطان محمد بدشتی بسطامی، تاریخ تحریر: ۱۰۵۰هـ، ۴۳۰ برگ.
۱۱. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۶۴ شماره ۲۶: عربی، مصنف: قطب الدین سعید بن هبه الله راوندی (۵۷۳هـ)، کاتب: عبدالملک بن شاه بذاق شیرازی، تاریخ تحریر: ۱۰۳۰هـ، خط: نسخ، ۲۸۴ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۲۴۹-۲۵۰ شماره ۱۳۸۱۰).
۱۲. همان، ص ۸۵ شماره ۸۱: عربی، مؤلف: سید رضی (۴۰۶هـ)، کاتب: عبدالحسین بن عبدالعزیز (حافظ رازی)، تاریخ تحریر: ۸۸۵هـ، خط: نسخ، ۱۱۷ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۴/۵۹۸ شماره ۱۳۸۱۳).

۸۷. نهج البلاغه، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه‌دار.^۱
- [7595] ۸۸. جلد اول شرح ابن ابی الحدید، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده، مجدول به شنجرف.^۲
۸۹. شرح نهج البلاغه ابن میثم، واقف: فاضل خان، مجدول مذهب، ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۳
۹۰. جلد سیم شرح ابن ابی الحدید بر نهج البلاغه، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد زرد.
۹۱. جلد نهم شرح ابن ابی الحدید، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد قرمز.
۹۲. جلد دهم شرح ابن ابی الحدید، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد زرد.
- [7600] ۹۳. جلد یازدهم شرح ابن ابی الحدید، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد زرد.
۹۴. جلد دوازدهم شرح ابن ابی الحدید، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد زرد.
۹۵. جلد سیزدهم شرح ابن ابی الحدید، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.
۹۶. جلد چهاردهم الی سابع عشر در یک مجلد، مهر میر عبدالله دارد ظاهراً فاضل خانی باشد، ۲۵ سطری، جلد قرمز تسمه‌دار ضربی زده.
۹۷. جلد سیم شرح ابن ابی الحدید از حادی عشر الی خامس عشر در یک مجلد، واقف: فاضل خان، مجدول به شنجرف، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.
- [7605] ۹۸. منتخب شرح ابن ابی الحدید، واقف: حکمت علیخان، ۲۱ سطری، کاغذ رنگ‌دار، جلد کم رنگ ضربی زده.^۴
۹۹. شرح نهج البلاغه بیهقی، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد مشکی ضربی زده.^۵
۱۰۰. طرایف ابن طاوس، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضربی زده.^۶
۱۰۱. طرایف ابن طاوس، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه‌دار ضربی زده.^۷

۱. همان، ص ۸۵ شماره ۸۲: اول نسخه افتاده و در آخر نسخه پس از ختم کتاب زیادتی است منقول از نسخه‌ای که در عهد مصنف کتابت شده است، کاتب: محمد بن محمد بن احمد تقیب، تاریخ تحریر: ۵۵۴۴، خط: نسخ، ۱۷۴ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۶۰۳/۱۴ شماره ۱۳۸۴۷).
۲. مجلدات مختلف شرح نهج البلاغه عزالدین عبدالحمید بن هبة الله بن محمد ابن ابی الحدید معتزلی (۵۶۵۶هـ) در فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه (ص ۶۵-۷۰) و فهرست کتب خطی آستان قدس (۳۰۸-۳۱۱/۱۴) معرفی شده است.
۳. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۷۰، شماره ۴۱: عربی، شرح از: کمال‌الدین میثم بن علی بن میثم بحرانی (۵۶۷۹هـ) و او را سه شرح است: کبیر و صغیر و متوسط و نسخه شرح متوسط اوست، خط: نسخ، ۳۲۷ ورق.
۴. همان، ص ۶۹، شماره ۳۶: عربی، شرح از ابن ابی الحدید معتزلی است که آن را مولی محمود طیبسی معاصر و شاگرد مجلسی منتخب نموده و نسخه جلد اول اوست که کاتب دیباچه آن را ننوشته است، خط: نسخ، ۲۶۳ ورق. (نک: فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ۵۳۹/۱۴-۵۴۰، شماره ۱۳۸۱۷).
۵. همان، ص ۶۷، شماره ۳۲: حدائق الحقائق فی فسر دقائق أحسن الخلائق، عربی، شارح: ابوالحسن محمد بن حسین بیهقی معروف به قطب‌الدین کیدری که در اواخر شعبان سنه ۵۷۶ تألیف نموده است، خط: نسخ، ۱۲۷ ورق.
۶. همان، ص ۲۲، شماره ۴۰ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی: ۳۴۳/۱۴ شماره ۱۳۹۴۷: الطوائف فی معرفة مذاهب الطوائف، عربی، مصنف: ابوالقاسم رضی‌الدین علی بن موسی بن جعفر بن محمد معروف به ابن طاوس (۵۶۶۴هـ)، کاتب: محمدحسین بن منصور سبزواری، سال تحریر: ۱۰۶۹هـ، خط: نسخ، ۱۷۵ ورق.
۷. همان، ص ۲۳، شماره ۴۱ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی: ۳۴۲/۱۴ شماره ۱۳۹۴۰: کاتب: غضنفر حسین شیرازی، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۱۹۵ ورق.

۱۰۲. رساله در رجعت، مؤلف: شیخ حسن حلّی، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکئی.^۱
- [7610] ۱۰۳. اربعین شیخ بهایی، واقف: محمد مهدی، ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.
۱۰۴. جلد اول سماء عالم بحار، واقف: حاجی علی خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۲
۱۰۵. سماء عالم بحار از ابتدای السحاب الی باب حقیقه الجن، واقف: حاجی علی خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده.^۳
۱۰۶. احتجاجات بحار که جلد رابع باشد، واقف: حاجی علی خان، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده.^۴
۱۰۷. انوار نعمانی سید نعمت الله جزایری، چایی، واقف: مشیرالدوله، جلد سبز.^۵
- [7615] ۱۰۸. جلد سیزدهم بحار که فارسی شده، واقف: مشیرالدوله، چایی مجدول، جلد مشکئی.^۶
۱۰۹. کتاب حصن حصین^۷ و شمایل^۸ که دو کتاب از عامه است و به اسم احادیث عامه نوشته شده است. واقف غیر معلوم، جلد مشکئی.
۱۱۰. احادیث اهل عامه که به اسم اهل اسلام نوشته شده، واقف غیر معلوم، ۱۸ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.
۱۱۱. کتابی در شرح اخبار، واقف غیر معلوم، ۲۲ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.
۱۱۲. جلد اول حیات القلوب، اوراق، جلد مشکئی ضربی زده.^۹

۱. همان، ص ۶۵، شماره ۲۸: کتاب الرجعة والرد علی أهل البدعة، عربی، مصنف: جمال الدین حسن بن سلیمان حلّی از تلامذه شهید اول، تمام نسخه به خط: بهاء الدین محمد بن علینقی بن هاشم طغایی کمری که در سنه ۱۰۸۵ تحریر نموده، خط: نسخ، ۲۹۵ ورق. (نک: ذریعه ۱۰/۱۶۲)؛ فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ۱۴/۵۴۱: منتخب مختصر بصائر الدرجات).
۲. همان، ص ۵۹، شماره ۱۴: بحار الأنوار، عربی، مؤلف: مولی محمدباقر مجلسی (۱۱۱۰هـ)، نسخه قطعه ایست از اول السماء و العالم، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۲۷هـ، ۲۳۵ ورق.
۳. همان، ص ۶۰، شماره ۱۵: قطعه دیگری است از چهاردهم آن که از باب السحاب و المطر است تا باب حقیقه الجن و أحوالهم، خط: نسخ، ۲۲۸ ورق.
۴. همان، ص ۵۹، شماره ۱۲: کاتب: محمد معصوم گنابادی، تاریخ تحریر: ۱۱۲۰هـ، خط: نسخ، ۲۱۸ ورق.
۵. فهرست کتابهای چایی عربی، مشار، ص ۱۰۱: الأنوار النعمانیة فی معرفة النشأة الانسانیة، سید نعمت الله بن عبدالله موسوی جزایری (۱۱۱۲هـ)، (نک: فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ۱۴/۹۵).
۶. فهرست کتابهای چایی فارسی، مشار، ج ۱ ص ۱۲۷۷: ترجمه بحار الانوار، جلد سیزدهم، مترجم، ملامحمد حسن بن محمد ولی ارومیه‌ای افشار.
۷. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۱۵۸، شماره ۶: حصن حصین از کلام حضرت سید المرسلین (ص)، عربی، مصنف: شمس الدین محمد بن محمد الجزری الشافعی (۸۳۴هـ)، خط: نستعلیق، محمد علی اسودی بن شیخ عبداللطیف کشمیری نزد صادق بن علی در ذی الحجة ۹۶۲ کتاب را قرائت کرده و صورت اجازه در نسخه آمده است. (نک: فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ۱۵/۱۸۳-۱۸۴، شماره ۸۹-۱۴).
۸. همان، ص ۱۵۸، شماره ۷: عربی، مؤلف: محمد بن عیسی بن سوره ترمذی (۲۷۹هـ)، خط: نستعلیق، (نک: فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ۱۴/۳۱۶ شماره ۸۹-۱۴).
۹. همان، ص ۶۳: فارسی، مصنف: مرحوم مجلسی (۱۱۱۰هـ).

[7620] ۱۱۳. سیف الأمة نراقی، واقف: میرزا محمد، ۲۱ سطری، کاغذ کیود رنگ، جلد مشکی.^۱

الفصل الرابع

في نظم كتب الفقهية و ما يتعلق بها من الشروح

۱۱۴. انتصار سيد مرتضى، واقف: محمدعلی، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۲
۱۱۵. مبسوط شيخ طوسي، چاپی، واقف: مشيرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضریبی زده.
۱۱۶. شرايع الاسلام، واقف: حاجی ابوالحسن، ۲۲ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد زرد تسمه‌دار ضریبی زده.^۳
۱۱۷. شرايع الاسلام، واقف: حاجی سيد ابوتراب، ۲۰ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه‌دار.^۴
- [7625] ۱۱۸. شرايع، واقف: ملا محمدعلی، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی ضریبی زده.^۵
۱۱۹. شرايع، واقف: غير معلوم، ورق اول ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی ضریبی زده.
۱۲۰. شرايع، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی ضریبی زده.^۶
۱۲۱. شرايع، اوراق ناقص، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، بدون جلد.^۷
۱۲۲. مختصر نافع، واقف: خواجه نشاط، ۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد زرد تسمه‌دار ضریبی زده.^۸
- [7630] ۱۲۳. مختصر نافع، واقف: محمد طيب، ۱۸ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.
۱۲۴. مختصر نافع، از اذان و اقامه الی قضا، واقف: غير معلوم، ۱۳ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد زرد.
۱۲۵. مختصر نافع، اوراق ناقص، واقف: غير معلوم، ۱۲ سطری، بدون جلد.
۱۲۶. قواعد، از نکاح الی آخر، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۹

۱. همان، ص ۱۳، شماره ۱۷: فارسی، مصنف: احمد بن محمد مهدی نراقی (۱۲۴۵هـ)، کاتب: محمدعلی، سال کتابت: ۱۲۴۵هـ، خط: نسخ، وقتی میرزا محمد در ۱۲۴۵هـ، ۱۵۲ ورق.
۲. همان، ص ۹۵، شماره ۶ و فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی ۱۵۰/۲۱: الانتصار فیما انفردت به الامامية، عربی، مصنف: شریف مرتضی علم الهدی ابوالقاسم علی بن حسین بن موسی (۴۳۶هـ)، کاتب: عبدالمهدی بن عبدالله بحرانی، تاریخ تحریر: ۹۸۳هـ، خط: نسخ، ۱۵۷ ورق.
۳. همان، ص ۱۰۸، شماره ۳۵: عربی، مصنف: شیخ ابوالقاسم جعفر محقق (۷۵۷هـ)، خط: نسخ، ۲۴۶ ورق.
۴. همان، ص ۱۱۱، شماره ۴۴، تاریخ تحریر: ۱۱۰۷هـ، پس از آن رساله‌ایست از مرحوم مجلسی (۱۱۱۰هـ) در اوزان و مقادیر، خط: نسخ، سال وقف: ۱۲۶۷هـ، ۲۲۷ ورق.
۵. همان، ص ۱۰۹، شماره ۳۷: کاتب: محمدرضا مشهدی، تاریخ تحریر: ۱۰۷۶هـ، خط: نسخ، ۳۶۲ ورق.
۶. همان، ص ۱۰۹ - ۱۱۰، شماره ۳۹: خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۹۷ ورق.
۷. همان، ص ۱۱۰، شماره ۴۳: خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۷۸ ورق.
۸. همان، ص ۱۲۸، شماره ۸۹، عربی، مصنف: محقق اول (۷۵۷هـ)، این کتاب مختصر شرايع الاسلام اوست، کاتب: محمد نشاط، تاریخ تحریر: ۱۰۸۲هـ، خط: نسخ، ۲۴۳ ورق.
۹. همان، ص ۱۹، شماره ۶۳: قواعد الأحكام في معرفة العلال و الحرام، عربی، مصنف: علامه حلی (۷۲۶هـ)، کاتب: حاج میرقاسم تبریزی، تاریخ تحریر: ۹۷۵هـ، خط: نسخ، پس از آن اجازه شیخ علی بن هلال جزائری است به شیخ بهاءالدین استرآبادی در سنه ۸۸۹، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۹۲ ورق.

۱۲۷. قواعد، تمام، واقف: علی نقی، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۱
- [7635] ۱۲۸. قواعد، تمام، چایی با جلد ثانی جامع المقاصد در یک مجلد، ۲۷ سطری، واقف: مشیرالدوله، جلد قرمز ضربی زده.
۱۲۹. قواعد، از طلاق الی لعان، واقف: غیر معلوم، ۸ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۲
۱۳۰. مختلف،^۳ از اول الی صلوة مسافر، با مسالک^۴ از اول الی حج در یک مجلد، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری: مختلف، ۲۹ سطری: مسالک، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.
۱۳۱. مختلف، از اول الی صلوة مسافر، واقف: غیر معلوم، اول افتاده، ورق اول ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.
۱۳۲. تحریر، واقف: فاضل خان، ۲۴ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۵
- [7640] ۱۳۳. ارشاد، واقف: حاجی محمد قاسم، ۱۸ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.
۱۳۴. ارشاد، واقف: حکمت علیخان، ۱۴ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۶
۱۳۵. نهایت الاحکام، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، از اول الی آخر احکام اموات، جلد قرمز تسمه دار ضربی زده.^۷
۱۳۶. جلد ثانی دروس، واقف با متولی: سیف الدین، ۲۵ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد زرد تسمه دار.^۸
۱۳۷. دروس، چایی، تمام، واقف: مشیرالدوله، ۲۷ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۹
- [7645] ۱۳۸. قواعد، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی تسمه دار ضربی زده.
۱۳۹. قواعد، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکی.^{۱۰}
۱۴۰. جلد اول جامع المقاصد، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۴۲ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز.^{۱۱}
۱۴۱. جلد ثانی جامع المقاصد، چایی با قواعد در یک مجلد، واقف: مشیرالدوله، ۲۴ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.
-
۱. همان، ص ۱۱۹، شماره ۶۲، تاریخ تحریر: ۱۱۲۱هـ، خط: نسخ، ۴۷۵ ورق.
۲. همان، ص ۱۱۹، شماره ۶۴، خط: نسخ، ۱۰۵ ورق.
۳. همان، ص ۱۲۶: مختلف الشیعة فی أحكام الشریعة، عربی، مصنف: علامه حلی (۷۲۶هـ).
۴. همان، ص ۱۲۴: مسالک الأفهام فی شرح شرایع الاسلام، عربی، متن از محقق اول نجم الدین جعفر بن یحیی (۷۵۷هـ)، شرح از شیخ زین الدین شهید ثانی (۹۶۵هـ).
۵. همان، ص ۹۷، شماره ۱۰: تحریر الأحکام الشرعیة، عربی، مصنف: علامه حلی (۷۲۶هـ)، کاتب: محمدعلی، تاریخ تحریر: ۱۲۵۲هـ، خط: نسخ، ۴۷۹ ورق.
۶. همان، ص ۹۴، شماره ۳: ارشاد الأذهان الی أحكام الایمان، عربی، مصنف: علامه حلی (۷۲۶هـ)، خط: نسخ، ۲۱۰ ورق.
۷. همان، ص ۱۳۲، شماره ۹۹: عربی، مصنف: علامه حلی (۷۲۶هـ)، کاتب: کیتباد کاتب آستان قدس، تاریخ تحریر: ۹۶۰هـ، خط: نسخ، ۲۵۲ ورق.
۸. همان، ص ۱۰۵: الدروس الشرعیة، عربی، مصنف: شهید اول محمد بن مکی (۷۸۶هـ).
۹. همان، ص ۱۳۷، شماره ۱۴: چاپ سنگی، محل طبع: تهران، سال طبع: ۱۲۶۹هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۱۰. همان: ص ۱۲۰.
۱۱. همان، ص ۱۳۵، شماره ۵: جامع المقاصد در شرح قواعد، عربی، متن از علامه حلی (۷۲۶هـ)، شرح از شیخ علی کرکی معروف به محقق ثانی (۹۴۰هـ)، نسخه جلد اول است، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.

۱۴۲. جامع المقاصد، خطی، از احیاء موات الی آخر، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد زرد تسمه‌دار ضربی زده.^۱
- [7650] ۱۴۳. جعفریه، اوراق، واقف: ملاصرت.^۲
۱۴۴. حاشیه بر شرایع، از اول الی کتاب الهیة، از شهید ثانی، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد قرمز تسمه‌دار ضربی زده.^۳
۱۴۵. جلد اول شرح لمعه، ۱۹ سطری، واقف: فاضل خان، کاغذ فستوقی، جلد مشکی تسمه‌دار.^۴
۱۴۶. جلد ثانی روضه، واقف غیر معلوم، ۱۹ سطری، کاغذ فستوقی، جلد مشکی.^۵
۱۴۷. روضه، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۳۵ سطری، کاغذ سفید، جلد سبز یا ساق چنار.
- [7655] ۱۴۸. روضه، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۳۵ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۶
۱۴۹. مسالک، جلد اول، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۲۵ سطری، جلد قرمز تسمه‌دار.^۷
۱۵۰. مسالک، جلد ثانی، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۴۶ سطری، جلد قرمز ضربی زده.^۸
۱۵۱. مسالک، از اول الی امر به معروف، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ موریانه خورده، جلد آبی.^۹
۱۵۲. مسالک، از اول الی امر به معروف، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد قرمز تسمه‌دار ضربی زده.
- [7660] ۱۵۳. مسالک، از عتق الی لقطه، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه‌دار.^{۱۰}

۱. همان، ص ۱۰۰، شماره ۱۷: خط: نسخ، اقوال به شنجرف، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۷۸ ورق.
۲. همان، ص ۱۰۱، شماره ۲۰: عربی، مصتف: محقق ثانی شیخ علی ابن عبدالعالی کرکی (۹۴۰هـ)، و آن معروف و بر او شروع و تعلیقات برنگاشته‌اند و به طبع هم رسیده‌است، کاتب: حسین بن یوسف بن ابراهیم، خط: نسخ، ۵۰ ورق.
۳. همان، ص ۱۰۴، شماره ۲۸: حاشیه بر شرایع الاسلام، محسّی: شیخ زین‌الدین شهید ثانی (۹۶۵هـ) و آن بسیار مختصر ولی حاوی مطالب دقیقه است، خط: نسخ، ۲۲۹ ورق.
۴. همان، ص ۱۰۷، شماره ۳۲: الروضة الهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة، عربی، متن از شهید اول (۷۸۶هـ) و شرح از شهید ثانی (۹۶۵هـ)، نسخه در زمان شارح نوشته شده؛ چنان که اصل در سنه ۹۵۶ تصنیف و نسخه ملحوظه از روی آن در سنه ۹۵۹ نوشته شده، کاتب: الله وردی بن الله قلی ترکمان که برای محمود بن محمد بن علی بن حمزه لاهیجانی تلمیذ شهید از روی نسخه اصل نوشته است، خط: نسخ، ۲۵۶ ورق.
۵. همان، ص ۱۰۷، شماره ۳۳: از کتاب اجاره است تا آخر، ۲۸۳ ورق.
۶. همان، ۱۳۹.
۷. همان، ص ۱۴۸، شماره ۶۱: مسالک الأتھام فی شرح شرایع الاسلام، عربی، متن از: محقق اول جعفر بن یحیی حلی (۸۶۷۶هـ)، شرح از: شیخ زین‌الدین شهید ثانی (۹۶۵هـ)، از اول کتاب است تا آخر نکاح، تصنیف: ۹۶۴هـ، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، سال طبع این مجلد و مجلد دوم آن: ۱۲۷۳هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۸. همان، ص ۱۴۸، شماره ۶۲.
۹. همان، ص ۱۲۴، شماره ۷۶: از اول کتاب است تا آخر نهی از منکر، تاریخ تحریر: ۹۶۹هـ، خط: نستعلیق، اقوال به شنجرف، ۱۵۷ ورق.
۱۰. همان، ص ۱۲۵، شماره ۸۰: کاتب: حسن بن خلف، تاریخ تحریر: ۹۷۴هـ، خط: نستعلیق، اقوال به شنجرف، ۳۷۶ ورق.

۱۵۴. مسالک، از اول الی جهاد، واقف: فاضل خان، ۲۲ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه‌دار.^۱
۱۵۵. مسالک، از عتق الی لقطه، واقف: حاجی سرور، ۲۱ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد مشکی ضربی زده.^۲
۱۵۶. مسالک، از اول الی امر به معروف، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده.^۳
۱۵۷. مسالک با مختلف در یک مجلد، از اول الی حج، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ بخارایی، در فوق هم نوشته شده.^۴
۱۵۸. [7665] روض الجنان، از اول الی صلوة مسافر، به اسم شرح ارشاد شده است، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد آبی.^۵
۱۵۹. شرح نغلیه، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۶
۱۶۰. شرح رساله جعفریه، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز ضربی زده، الی صلوة الکسوف.^۷
۱۶۱. تمهید القواعد، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۸
۱۶۲. تنقیح فاضل مقداد، واقف: فاضل خان، بالتمام، ۲۳ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد مشکی ضربی زده.^۹

۱. همان، ص ۱۲۵، شماره ۷۹، کاتب: سید محمد بن شهاب‌الدین طباطبایی، تاریخ تحریر: ۹۷۴هـ، خط: نستعلیق، ۲۵۴ ورق.
۲. همان، ص ۱۲۴، شماره ۷۷، تاریخ تحریر: ۹۷۱هـ، خط: نسخ، اقوال به سنجر، سال وقف: ۱۰۳۵هـ، ۱۹۲ ورق.
۳. همان، ص ۱۲۴، شماره ۷۵، کاتب: حسین بن عیسی بحرانی، تاریخ تحریر: ۹۹۳هـ، خط: نسخ، اقوال به سنجر، ۲۹۸ ورق.
۴. همان، ص ۱۲۶، شماره ۸۱.
۵. همان، ص ۱۰۶، شماره ۳۱ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۱، ص ۷۴۲: روض الجنان فی شرح ارشاد الأذنان، عربی، متن از علامه حلی (۷۲۶هـ)، شرح از: شهید ثانی زین‌الدین بن علی عاملی (۹۶۵هـ) که در سال ۹۴۹هـ تصنیف نموده و به قول ابن عودی نخستین تألیف شهید ثانی است و به نظر می‌رسد به جز طهارت و صلوات نگاشته نشده است، نسخه به خط شیخ جلیل منصور بن حسن بن یوسف بن تاج‌الدین ابن متوج بحرانی است که در سال ۹۸۷ ق نوشته و محمود بن محمد بن علی بن حمزه لاهیجانی تلمیذ شهید در پشت ورق اول اجازه به کاتب به خط خود داده است، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۴۹ ورق.
۶. همان، ص ۱۱۸، شماره ۶۱ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۱، ص ۱۰۱۱ و ۱۰۱۲: الفوائد الملیة بشرح الرسالة الثقلیة، عربی، متن از: شهید اول (۷۸۶هـ) شرح از شهید ثانی (۹۶۵هـ)، فراغت از تصنیف: سنه ۹۵۵هـ، کاتب: زین‌العابدین بن احمد بن علی بن احمد، تاریخ کتابت: ظهر پنج‌شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۹۷۱، خط: نسخ، ۱۷۴ ورق.
۷. همان، ص ۱۱۳، شماره ۴۸ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۱، ص ۱۳۵۹: المطالب المظفریة فی شرح رساله الجعفریة، عربی، متن از: محقق ثانی علی ابن عبدالعالی کرکی (۹۴۰هـ) شرح از: میرمحمد بن ابی‌طالب موسوی حسینی استرآبادی تلمیذ مصنف که در زمان حیات استادش شرح نموده است، کاتب: محمود بن محمد نصیر خادم، تاریخ کتابت: قرن یازدهم هجری، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۳۵۱ ورق.
۸. همان، ص ۹۸، عربی، مصنف: شیخ زین‌الدین شهید ثانی (۹۶۵هـ)، تاریخ تصنیف: سنه ۹۵۸هـ.
۹. همان، ص ۹۸، شماره ۱۱ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۱، ص ۲۹۸: التنقیح الرایع لمختصر الشرایع، عربی، شارح: فاضل مقداد بن عبدالله سیوری (۸۲۶هـ)، کاتب: حسن بن جعفر، تاریخ تحریر: ۹۶۷هـ، خط: نسخ، اقوال به سنجر، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۳۹۹ ورق.

- [7670] ۱۶۳. مختصر مهذب، اوراق از اوّل نکاح، در بین افتاده، واقف: ملانصرت.^۱
۱۶۴. مهذب ابن فهد، بالتمام، واقف: فاضل خان، اول ۲۳ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد مشکلی ضربی زده.^۲
۱۶۵. مجمع الفایده اردبیلی، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، جلد قرمز.^۳
۱۶۶. مدارک آقا سید محمد، چاپی، واقف: عضدالملک، ۳۹ سطری، جلد ساق چنار.^۴
۱۶۷. اثنا عشریه شیخ بهایی، واقف: غیر معلوم، ۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکلی.^۵
- [7675] ۱۶۸. قدری از جامع عباسی شیخ بهایی، واقف غیر معلوم، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد زرد، از تخیلی الی حج.^۶
۱۶۹. رساله رضاعیه میرداماد به اسم ضوابط الرضاع نوشته شده، واقف: فاضل خان، ۱۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد زرد تسمه‌دار.^۷
۱۷۰. هدایة الأئمة شیخ حرّ عاملی، از صید و ذبایح الی آخر، واقف: حاجی علیخان، ۱۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده.
۱۷۱. هدایة الأئمة شیخ حرّ عاملی، از زکوة الی آخر الحیج، واقف: حاجی علیخان، ۱۸ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکلی.^۸
۱۷۲. شرح بدایة الهدایة، واقف: ملانصرت، ۱۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۹

۱. همان، ص ۱۲۹، شماره ۹۳ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۱، ص ۱۴۵۳: المقتصر من شرح المختصر، عربی، مصتّف: جمال‌الدین ابو العباس احمد بن محمد بن فهد حلی (۸۴۱هـ)، شرح استدلالی است بر المختصر النافع محقق حلی. شارح بر این کتاب دو شرح نوشته است: ۱. کبیر موسوم به المهذب البارح، ۲. صغیر به نام المقتصر. کاتب: علی بن محمد یحیی حسینی، تاریخ تحریر: ۱۰۵۰هـ، ۱۲۰ ورق.
۲. همان، ص ۱۲۲، شماره ۷۲ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۱، ص ۱۵۴۵: المهذب البارح فی شرح مختصر الشرایع، عربی، متن از: محقق اول (۶۷۶هـ) شرح از مولی احمد بن فهد حلی (۸۴۱هـ)، خط: نسخ، تاریخ کتابت: ۹۹۱هـ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۸۶ ورق.
۳. همان، ص ۱۴۹، شماره ۶۶: مجمع الفائدة و البرهان فی شرح ارشاد الأذهان، عربی، شارح: ملا احمد بن محمد معروف به مقدس اردبیلی (۹۹۳هـ)، چاپ سنگی، محل طبع: طهران.
۴. همان، ص ۱۴۷: مدارک الأحکام فی شرح شرایع الاسلام، عربی، شارح: سید محمد بن علی موسوی عاملی (۱۰۰۹هـ).
۵. همان، ص ۹۶، شماره ۷ و فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۱، ص ۱۱-۱۲: الاثنی عشریات الخمس، شیخ بهایی (۱۰۳۰هـ)، نسخ و نستعلیق، کاتب: ابراهیم بن ابراهیم بن فخرالدین بازوری عاملی، تاریخ کتابت: ۹ شوال ۱۰۲۸ ق، ۲۱۰ ورق.
۶. همان، ص ۱۰۰، شماره ۱۸: فارسی، خط: نسخ، ۲۷۰ ورق.
۷. همان، ص ۱۱۶، شماره ۵۸: عربی، مصتّف: میرمحمدباقر داماد (۱۰۴۰هـ)، نسخه در زمان مصتّف به خط عبدالمطلب بن یحیی الطغایبی در ۱۰۲۹ به خط نسخ نوشته شده و با مؤلف مقابله گردیده است، خط: نسخ، ۳۱۳ ورق.
۸. همان، ص ۱۳۳، شماره ۱۰۱: عربی، مختصر وسائل الشیعه است، تاریخ تحریر: ۱۱۳۴هـ، خط: نسخ، ۲۲۲ ورق.
۹. همان، ص ۱۱۵، شماره ۵۶: فارسی، متن از شیخ محمد بن حسن حرّ عاملی (۱۱۰۴هـ)، شرح از ملا مراد کشمیری تلمیذ مصتّف که به امر او در ۱۰۹۸هـ نوشته است، کاتب: نورالدین محمد زاوهی، تاریخ تحریر: ۱۱۲۳هـ، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۱۳۳هـ، ۲۹۷ ورق.

- [7680] ۱۷۳. کشف اللثام فاضل اصفهانی، چاپی، جلد اول، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد آبی^۱.
۱۷۴. جلد ثانی کشف اللثام فاضل اصفهانی، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۲
۱۷۵. جلد اول شرح کبیر مسمی بویاض، واقف: مشیرالدوله، ۴۳ سطری، کاغذ سفید، جلد مشکی.^۳
۱۷۶. جلد ثانی شرح کبیر، واقف: مشیرالدوله، ۴۳ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.
۱۷۷. جلد اول از مجلدات جواهر الکلام شیخ محمدحسن که طهارت باشد، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۴
- [7685] ۱۷۸. جلد ثانی جواهر که صلوة باشد، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد مشکی.
۱۷۹. جلد رابع [جواهر] که کتاب تجارت باشد، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.
۱۸۰. جلد خامس [جواهر] که نکاح باشد، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.
۱۸۱. جلد سادس [جواهر] که صید و ذبایح باشد، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد سبز ضربی زده.
۱۸۲. مستند الشیعة فاضل نراقی، جلد اول، واقف: مشیرالدوله، ۳۹ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۵
- [7690] ۱۸۳. جلد دوم مستند الشیعة، واقف: مشیرالدوله، ۳۹ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۶

الفصل الخامس

في ترتيب کتب الأصول و نظمها و ما يتعلق بها من الشروح من العامة و الخاصة

۱۸۴. تهذیب علامه، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز ضربی زده.^۷

۱. همان، ص ۱۴۷، شماره ۵۷: کشف اللثام عن قواعد الأحكام، عربی، شارح: شیخ بهاء الدین محمد بن حسن معروف به فاضل هندی (۱۱۳۷هـ)، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۷۱هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۲. همان، ص ۱۴۷، شماره ۵۸: از نکاح است تا آخر جنایات، سال طبع: ۱۲۷۴هـ.
۳. همان، ص ۱۳۷: ریاض المسائل في تحقیق الأحكام بالدلائل، عربی، شارح: سید علی بن محمد علی طباطبایی حائری (۱۲۳۱هـ)، شرح مزجی است بر المختصر النافع محقق حلی که در ۱۱۹۲هـ تصنیف شده است.
۴. همان، ص ۱۳۵ - ۱۳۶: جواهر الکلام في شرح شرایع الاسلام، عربی، شارح: شیخ محمدحسن نجفی (۱۲۶۶هـ).
۵. همان، ص ۱۴۸ - ۱۴۹، شماره ۶۳: مستند الشیعة، عربی، تصنیف: ملا احمد بن محمد مهدی نراقی (۱۲۴۵هـ)، نسخه از طهارت است تا آخر صلاة مسافر، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۷۱هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۶. همان، ص ۱۴۹، شماره ۶۴: از کتاب الزکاة است تا آخر فرائض، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۷۴هـ.
۷. همان، ص ۹۹، شماره ۱۳: تهذیب الوصول الی علم الاصول، عربی، تصنیف: علامه حلی (۷۲۶هـ)، بر نسخه حواشی است از کاتب آن علی بن حسن حایری که در سنه ۷۷۷هـ، متن و حواشی را نوشته و با استادش علی بن عبدالجلیل حایری مقابله نموده و استاد مذکور به خط خود در ۷۷۸هـ در ذیل کتاب اشاره به آن نموده است، متن و حواشی به خط نسخ قدیم است، ۴۳ ورق، (نک: مکتبه العلامة العلی، ۱۰۹؛ فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس، ۱۰۹/۱۶ شماره ۱۳۹۷۴).

۱۸۵. شرح مختصر الأصول علامه، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکى ضربى زده.^۱
۱۸۶. شرح تهذيب عميدى، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطرى، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۲
۱۸۷. شرح تهذيب جمال الدين جرجانى، واقف: فاضل خان، ۲۰ سطرى، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۳
۱۸۸. فوايد مدنيه ملا محمد امين استرآبادى، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطرى، کاغذ بخارایی، جلد مشکى.^۴ [7695]
۱۸۹. معالم الاصول شيخ حسن، واقف: سكينه خانم، ۱۷ سطرى، کاغذ فستوقى، جلد مشکى.^۵
۱۹۰. حاشيه بر معالم، چند ورق اول بر تلخيص المفتاح، آخر در معرفت تقويم در يك مجلد، واقف: شيخ محمدباقر، ۴۱ سطرى، ۳۱ سطرى، جلد قرمز.
۱۹۱. قوانين ميرزاى قمى، چابى، واقف: مشيرالدوله، ۳۱ سطرى، کاغذ سفيد، جلد ميشن مشکى.^۶
۱۹۲. قوانين، چابى، واقف: مشيرالدوله، ۳۱ سطرى، کاغذ سفيد، جلد قرمز.
۱۹۳. قوانين، چابى، واقف: مشيرالدوله، ۳۱ سطرى، جلد ساق چنار. [7700]
۱۹۴. اشارات کلباسى، جلد اول، چابى، واقف: مشيرالدوله، ۱۸ سطرى، کاغذ سفيد، مهر محبلى دارد، جلد قرمز.^۷
۱۹۵. فصول شيخ محمد حسين، چابى، واقف: مشيرالدوله، ۴۰ سطرى، جلد قرمز تسمه دار، کاغذ سفيد.^۸
۱۹۶. ضوابط الاصول آقا سيد ابراهيم قزوینى، چابى، واقف: مشيرالدوله، ۴۱ سطرى، کاغذ سفيد، جلد قرمز ضربى زده.^۹

۱. همان، ص ۱۱۷، شماره ۵۹: غاية الوصول و ايضاح السبل في شرح مختصر السنول و الأمل، عربى، متن از ابن حاجب (۸۶۴۶هـ)، شرح از: علامه حلى (۷۲۶هـ)، نسخه مجلد ثانى است که از عام و خاص است تا آخر کتاب، خط: نسخ، ۲۷ سطرى، ۳۱۵ ورق. (نک: مکتبه العلامة الحلى، ۱۳۴-۱۳۵، فهرست کتابخانه مجلس، ۲۶/۴۶۰-۴۶۱؛ فهرست کتب خطى کتابخانه آستان قدس، ۱۶/۳۲۷).
۲. منية اللبيب في شرح التهذيب (= شرح عميدى)، عميدالدين عبدالمطلب ابن اعرج حسینی حلى (۷۵۴هـ). (نک: فهرست کتب خطى کتابخانه آستان قدس، ۱۶/۴۸۶).
۳. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضليه، ص ۱۱۳، شماره ۴۹: شرح تهذيب الوصول الى علم الاصول، عربى، متن از علامه حلى (۷۲۶هـ)، شرح از: امير جمال الدين بن عبدالله بن محمد بن حسن حسینی جرجانى که در ۹۲۹هـ از تصنيف آن فراغت يافته است، کاتب: حسين بن عيسى خورى دوانى، تاريخ تحرير: ۹۹۱هـ، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۸۰ ورق. (نک: التراث العربى، ۳/۲۷۵).
۴. همان، ص ۱۱۸، شماره ۶۰: عربى، تصنيف: محمد امين استرآبادى (۱۰۳۳هـ)، تاريخ تحرير: ۱۰۶۶هـ، خط: نستعلیق، ۱۶۸ ورق.
۵. همان، ص ۱۲۸، شماره ۹۰: عربى، تصنيف: شيخ حسن بن زين الدين شهيد ثانى (۱۰۱۱هـ)، کاتب: محمد تقى تونى، تاريخ تحرير: ۱۳۱۸هـ؟، خط: نسخ، سال وقف: ۱۲۰۷هـ، ۱۲۶ ورق.
۶. همان، ص ۱۲۵: قوانين الاصول، عربى، تصنيف: ميرزا ابوالقاسم قمى (۱۲۳۱هـ)، چاپ سنگى.
۷. همان، ص ۱۳۴، شماره ۱: اشارات الاصول، عربى، تصنيف: حاج محمد ابراهيم کرباسى (۱۲۶۳هـ)، چاپ حروفى معروف به معتمدى، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۴۵، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۸. همان، ص ۱۴۳، شماره ۳۸: [الفصول الفروية]، عربى، تصنيف: شيخ محمد حسين بن محمد رحيم اصفهانى (۱۲۵۴هـ)، چاپ سنگى، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۷۷هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۹. همان، ص ۱۴۱، شماره ۳۴: عربى، تصنيف: آقا سيد ابراهيم بن سيد محمد باقر موسوى قزوینى (۱۲۶۴هـ)، چاپ سنگى، خط: نسخ، سال طبع: ۱۲۷۵هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.

۱۹۷. ضوابط آقا سید ابراهیم، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۴۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضریبی زده.^۱
- [7705] ۱۹۸. شرح مختصر ابن حاجب، واقف: غیر معلوم، ۲۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد زرد تسمه دار.^۲
۱۹۹. شرح مختصر ابن حاجب، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۳
۲۰۰. شرح مختصر ابن حاجب، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار.
۲۰۱. حاشیه ابهری بر شرح مختصر ابن حاجب، واقف: فاضل خان، ۲۴ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار.^۴
۲۰۲. حاشیه ابهری بر عضدی، واقف: فاضل خان، ۳۵ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز ضریبی زده.
- [7710] ۲۰۳. حاشیه قاضی نورالله بر عضدی، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد زرد تسمه دار ضریبی زده.^۵
۲۰۴. حاشیه ابهری بر عضدی، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۶
۲۰۵. شرح منهاج الأصول، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۷
۲۰۶. رساله وضعیه^۸ که مشتمل است بر دو شرح و دو رساله دیگر در یک مجلد، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضریبی زده.
۲۰۷. شرح مختصر اصفهانی، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی ضریبی زده.^۹
- [7715] ۲۰۸. حاشیه در منطق و در اصول ظاهراً بر مختصر ابن حاجب باشد، در یک مجلد، واقف: غیر معلوم، ۱۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.
۲۰۹. شرح مختصر، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی ضریبی زده.

۱. همان، ص ۱۴۲، شماره ۳۵.
۲. همان، ص ۱۱۱، شماره ۴۵: شرح مختصر الاصول، عربی، متن از: جمال الدین ابی عمرو عثمان بن عمر معروف به ابن حاجب (۵۶۴۶هـ)، شرح از: قطب الدین محمود بن مسعود شیرازی (۷۱۰هـ)، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۱۱ ورق.
۳. همان، ص ۱۱۱، شماره ۴۶: شرح مختصر الاصول، عربی، متن از: ابن حاجب، شرح از: قاضی عضد ایچی (۷۵۶هـ)، آخر نسخه افتاده است، خط: نستعلیق، ۲۲۹ ورق.
۴. همان، ص ۱۰۲، شماره ۲۳: حاشیه شرح المضدی علی مختصر الاصول، عربی، متن از: ابی عمرو عثمان بن عمر بن حاجب (۵۶۴۶هـ)، شرح از: قاضی عضد ایچی (۷۵۶هـ)، حاشیه از: سیف الدین احمد ابهری، خط: نسخ، ۱۹۲ ورق.
۵. همان، ص ۱۰۳، شماره ۲۵: حاشیه شرح المضدی علی مختصر الاصول، عربی، حاشیه تقریرات استاد مرحوم قاضی نورالله شوشتری (۱۰۱۹هـ)، عبدالواحد بن علی شوشتری است که قاضی مذکور تدوین نموده و تصرّفاتی کرده است، آغاز: «حمداً لمن تذر شرح مختصر من آلائه»، کاتب: عبدالعلیم ابوالخیر احمد بن عبدالرحمان قاری لاهوری، تاریخ تحریر: ۱۰۵۲هـ، خط: نستعلیق، ۱۳۱ ورق.
۶. همان، ص ۱۰۳، شماره ۲۶: کاتب: عبدالرحمان حسن ایچی، تاریخ تحریر: ۸۰۹هـ، خط: نستعلیق، ۱۹۲ ورق.
۷. شروح متعددی بر منهاج الوصول قاضی بیضاوی در فهرست آستان قدس رضوی (۲۹۹/۱۶-۲۹۹) معرفی شده است، دانسته نشد که نسخه حاضر از کدامین شارح است.
۸. الرسالة الوضیة، قاضی عضد الدین عبدالرحمان بن احمد ایچی (۷۵۶هـ)، (نک: التراث العربی، ۱۱۶/۳).
۹. شرح مختصر المنتهی، شمس الدین اصفهانی (نک: کشف الظنون، ۱۸۵۴/۲).

الفصل السادس

في ترتيب كتب الحكمة و الكلام و شرحها و ما يتعلّق بها من الخاصة و العامة

۲۱۰. کشف الیقین علامه حلی در امامت، واقف: فاضل خان، مجدول به نیل، ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی ضریبی زده.^۱
۲۱۱. فصول خواجه طوسی با شرح او در یک مجلد، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضریبی زده.
۲۱۲. شرح تجرید، مجدول مذهب، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.
۲۱۳. شرح تجرید، واقف: حکمت علیخان، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۲ [7720]
۲۱۴. شرح تجرید اصفهانی، مجدول مذهب، واقف: فاضل خان، ورق اول ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی.^۳
۲۱۵. [شرح] تجرید اصفهانی، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار.^۴
۲۱۶. حاشیه بر حاشیه قدیم ملا میرزا جان، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۵
۲۱۷. خلق الانسان، واقف: فاضل خان، اول ۳۰ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد مشکی ضریبی زده.^۶
۲۱۸. حاشیه ملاکمال بر شرح تجرید، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۷ [7725]
-
۱. فهرست الفبایی کتب خطی آستان قدس رضوی: ۴۶۵؛ معجم التراث الکلامی: ۵۱۳/۴ - ۵۱۴.
۲. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۱۵، شماره ۲۱: عربی، متن از خواجه نصیرالدین طوسی (۵۶۷۲هـ)، شارح: آخوند ملاعلی قوشچی (۸۷۹هـ) معروف به شرح جدید. کاتب دیباچه و خطیه شرح را نوشته است، کاتب: داود بن جعفر حسینی، سال تحریر: ۱۲۷۷هـ، خط: نستعلیق، ۴۱۷ ورق.
۳. همان، ص ۱۵، شماره ۲۰: عربی، متن از: خواجه نصیر طوسی (۵۶۷۲هـ)، شرح از: ابوالثناء محمود بن ابی القاسم اصفهانی (۷۴۶هـ) و آن معروف به شرح قدیم است، آغاز: «الحمد لله المتوحد بوجوب الوجود و دوام البقاء»، کاتب: عبدالحمید بن ولی امیر احمد، سال تحریر: ۸۹۴هـ، خط: نسخ، ۱۲۶ ورق.
۴. همان، ص ۱۶، شماره ۲۴: سال تحریر: ۸۰۸هـ، خط: نسخ، ۱۹۱ ورق.
۵. همان، ص ۹، شماره ۹: حاشیه بر حاشیه بر شرح تجرید، عربی، حاشیه اولی از ملاجلال دوانی و آن را حاشیه قدیمه گویند و حاشیه ثانیه از ملا میرزا جان باغنوی شیرازی (۹۹۴هـ)، آغاز: «قول المصنف ره أما بعد» و واجب الوجود علی نعمائه»، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۴۷ ورق.
۶. همان، ص ۱۱، شماره ۱۴: عربی، تصنیف: ابوالعباس احمد بن عمار مهدوی تمیمی (بعد از ۴۳۰هـ)، نسخه جلد دوم کتاب است و اصل کتاب مبتنی بر ۱۰۰ مجلس است و هر مجلسی مشتمل بر خطبه مفصله با مراعات سبع و قاقیه و نکات اخلاقیه و حکایات ظریفه در ضمن فصولی و تمام کتاب بر ذکر اشارات لطیفه اخلاقیه انسانیه است در قول باری تعالی در آیه شریفه «و فی أنفسکم أفلا تبصرون»، نسخه از مجلس ۵۲ است تا آخر کتاب، کاتب: احمد بن مکی شهیدی شامی از احفاد شهید اول، تاریخ تحریر: ۱۰۵۲هـ، خط: نسخ، ۲۷۷ ورق. (در فهرست الفبایی کتب خطی آستان قدس رضوی، ص ۲۴۰ این نسخه خلق الانسان از شهاب الدین محمود نیشابوری (سده ۵) دانسته شده است).
۷. همان، ص ۷، شماره ۵: تحقیق التجرید، در حاشیه بر شرح تجرید، عربی، محشی: کمال الدین محمد لاری در سنه ۸۹۵ یا ۸۹۶هـ، آغاز: «لک الحمد یا ذا المجد و الجود و العلی»، آخر نسخه افتاده است، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۰۶۹هـ، ۵۵ ورق. (نک: فهرست الفبایی آستان قدس، ص ۱۱۸).

۲۱۹. حاشیه جدید میر صدرالدین شیرازی بر شرح تجرید، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.
۲۲۰. حاشیه ملا میرزا جان بر حکمت العین با رساله‌ای در آخر، واقف: فاضل خان، ۲۲ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه‌دار.^۱
۲۲۱. معتبر ابوالبرکات، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.^۲
۲۲۲. شرح موافق، واقف: فاضل خان، ۳۴ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد ساق چنار.^۳
۲۲۳. نه‌ایه العقول، واقف: غیر معلوم، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد آبی.^۴
۲۲۴. شرح ملخص امام فخر، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۵
۲۲۵. رساله ملا جلال که مشتمل بر رسایل است، واقف: غیر معلوم، مجدول به نیل، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۶

[7730]

۱. همان، ص ۸، شماره ۶: حاشیه بر حاشیه بر شرح حکمة العین، عربی، متن از: نجم‌الدین علی کاتب مشهور به دبیران (۵۶۷۵هـ)، شرح از: محمد بن مبارک شاه مشهور به میرک بخاری (۹۰۲هـ)، حاشیه اول از: میر سید شریف (۸۱۶هـ) حاشیه ثانی که همین نسخه است از: حبیب‌الله باغنوی شیرازی مشهور به ملا میرزا جان (۹۹۴هـ)، آغاز: «الحمد لله الذي جعل قلوب العارفين ممن اوتي به الحكمة»، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۱۷۵ ورق.
۲. فهرست الفبایی کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ص ۵۳۳، شماره ۵۶۶۶: المتبر، عربی، از: ابوالبرکات هبة‌الله بن یعلی بغدادی (سده ۶).
۳. همان، ص ۳۶۶، شماره ۷۵۲: شرح المواقب، عربی، از: شمس‌الدین محمد بن بهاء‌الدین یوسف کرمانی (۷۸۶هـ)، تألیف شرح: ۷۶۷هـ؛ ولی این نسخه در فهرست فاضلیه، ص ۱۴ چنین معرفی شده است: شرح مواقب، عربی، متن از: قاضی عضد ایچی (۷۵۶هـ) شرح چنان چه در ظهر ورق اول تشخیص داده‌اند از ابهری و او به تشخیص حاج خلیفه، سیف‌الدین ابهری است که در سنه ۷۶۷هـ به جهت شاه شجاع شرح نموده و آن به «قوله - اقول» است، آغاز: «سبحانک اللهم و بحمدک یا رب العزة و العلاء»، کاتب: ابو محمد عابد بن محمد شافعی که در حیات شارح در سنه ۷۷۶هـ نوشته است، خط: نسخ، ۲۶۳ ورق.
۴. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۳۲، شماره ۵۷: عربی، تصنیف: امام فخر رازی (۶۰۶هـ)، اول نسخه افتاده است، کاتب: ابی‌بکر عبدالله بن احمد شافعی رویانی، نسخه قدیمی است، خط: نسخ، ۳۳۱ ورق. (نک: فهرست الفبایی آستان قدس، ص ۵۹۳، شماره ۱۳۷۵۸ که تاریخ کتابت را ۶۶۲هـ ثبت کرده است).
۵. همان، ص ۲۵، شماره ۴۶: المتصص فی شرح الملخص، عربی، متن از: امام فخر رازی (۶۰۶هـ)، شرح از: نجم‌الدین علی کاتبی قزوینی (۶۷۵هـ)، و آن به «قال - اقول» می‌باشد، آغاز: «الحمد لموجود أوجد بقدرته التامة أجناس الموجودات»، تاریخ تصنیف: ۶۷۱هـ، تاریخ تحریر نسخه: ۶۹۳هـ، خط: نسخ، ۴۴۶ ورق. (نک: فهرست الفبایی آستان قدس، ص ۵۶۰، شماره ۱۲۰۱).
۶. همان، ص ۲۷ - ۳۰، شماره ۵۱: مجموعه رسایل اغلب عربی و بعضی فارسی، مصنف تمام ملا جلال دوانی: ۱- حاشیه بر محاکمات ملا قطب رازی بر دو شرح اشارات ۲- رساله‌ای در تصوف به فارسی ۳- حاشیه بر تجرید ۴- جواب مکتوبی به فارسی ۵- فایده‌ای راجع به تصورات به عربی ۶- شرح هیاکل النور ۷- حاشیه بر تعریف علم کلام از شرح موافق میر سید شریف ۸- شرح بر خطبه طوالم ۹- حاشیه بر تهذیب المنطق ۱۰- شرح بر رساله اثبات عقل خواجه

۲۲۶. شفای بوعلی، واقف: فاضل خان، ۳۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۱
۲۲۷. مباحثات بوعلی، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ بخارایی، موربانه خورده، جلد مشکی.^۲
۲۲۸. شرح فصوص الحکمة، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی تسمه‌دار.^۳ [7735]
۲۲۹. شرح فصوص الحکمة، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه‌دار ضریبی زده.^۴
۲۳۰. کتابی در علم فلاحت، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد قرمز.
۲۳۱. نواع الالهیه، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۵
۲۳۲. نباب الحکمة، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۶
۲۳۳. فصوص الحکمة، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد آبی. [7740]
۲۳۴. حاشیه ملا میرزا جان بر حکمة العین با رساله در اعاده معدوم، واقف ظاهراً فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.
۲۳۵. شرح منازل السائین، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضریبی زده.^۷
۲۳۶. فتوحات مکی، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۸
۲۳۷. حاشیه در حکمت، واقف: غیر معلوم، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد زرد تسمه‌دار.

→ نصرالدین طوسی ۱۱- رساله زوراء ۱۲- حاشیه بر رساله زوراء ۱۳- حاشیه بر خطبه زوراء ۱۴- حاشیه بر محرر ابوالقاسم عبدالکریم رافعی شافعی (۵۶۲۳هـ) ۱۵- حاشیه بر حاشیه میر سید شریف بر شرح مطلع ۱۶- حاشیه بر حاشیه میر صدرالدین دشتکی، خط: نستعلیق، ۳۶۹ ورق.

۱. همان، ص ۱۴، شماره ۱۸: عربی، تصنیف: شیخ رئیس ابوعلی حسین بن عبدالله بن سینا (۴۲۸هـ)، نسخه طبیعیات را شامل است، تاریخ تحریر: ۹۹۵هـ، خط: نستعلیق، ۲۲۲ ورق.

۲. همان، ص ۳۰؛ فهرست القبایی آستان قدس رضوی: ص ۴۹۰.

۳. همان، ص ۱۷، شماره ۲۶: شرح فصوص الحکم، عربی، شارح: ابوالفنائم عبدالرزاق کاشانی (۵۷۳۰هـ)، تاریخ تحریر: ۹۰۸هـ، ۱۳۹ ورق.

۴. همان، ص ۱۷- ۱۸، شماره ۲۷: شرح فصوص الحکم، متن از: محیی‌الدین محمد بن علی عربی (۶۳۸هـ)، شرح از: مؤیدالدین جندی (حدود ۷۰۰هـ)، تاریخ کتابت: ۸۷۵هـ، خط: نسخ، ۲۶۶ ورق.

۵. همان، ص ۲۵، شماره ۴۵: اللواع الالهیه فی مسائل الکلامیه، عربی، تصنیف: فاضل مقداد سیوری (۸۲۶هـ)، کتابت: حاج نورالدین، خط: نسخ، ۱۳۰ ورق. (نک: فهرست القبایی آستان قدس، ص ۴۸۶، شماره ۱۳۹۵۰؛ التراث العربی، ۴/ ۴۰۸).

۶. همان، ص ۲۴، شماره ۴۴: عربی، مصنف چنانکه در کشف الفنون است یحیی شیرازی و برای مجدالملک یزدی وزیر نوشته؛ چنان که در دیباچه کتاب گفته و در سنه ۶۷۶هـ از آن فراغت یافته است، کاتب: زین العرب، تاریخ تحریر: ۷۳۹ق، خط: نستعلیق، ۱۴۵ ورق. (نک: فهرست القبایی آستان قدس رضوی، ص ۴۸۱، شماره ۱۳۹۵۹).

۷. همان، ص ۱۸، شماره ۲۸: عربی، متن از: خواجه عبدالله انصاری (۴۸۱هـ)، شرح از: ابی‌الفنائم عبدالرزاق کاشانی (۵۷۳۰هـ)، آغاز: «الحمد لله الذي خص العارفين بمعرفة»، خط: نستعلیق، ۲۰۱ ورق.

۸. همان، ص ۲۳، شماره ۴۲: الفتوحات المکیه، عربی، تصنیف: محیی‌الدین محمد بن علی عربی طایبی (۶۳۸هـ)، نسخه از اول کتاب است تا آخر عبادات، خط: نسخ، ۵۴۲ ورق.

- [7745] ۲۳۸. شوارق، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۲۵ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضریبی زده.^۱
۲۳۹. هیاکل، واقف: فاضل خان، ۱۸ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکی.^۲
۲۴۰. رساله در اثبات هیولی، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۳
۲۴۱. حاشیه توقیفی، واقف: شیخ محمدباقر، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضریبی زده.^۴
۲۴۲. اوراق شرح هدایه.
- [7750] ۲۴۳. رساله در طبیعی، واقف: غیر معلوم، ۱۲ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضریبی زده.^۵
۲۴۴. رساله مشتمله بر اصول العقاید و شرح رساله خواجه طوسی و شرح میر منصور بر رساله میر صدرالدین و رساله ملا جامی در اثبات مذهب صوفیه و غیرها و سه رساله دیگر، واقف: فاضل خان، ۱۸ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۶
۲۴۵. حاشیه بر شرح موافق با کتابی در حکمت، بدون اول، به انضمام رساله در حکمت، واقف: فاضل خان، جلد مشکی.
۲۴۶. شرح اثبات واجب ملا جلال، واقف: غیر معلوم، اوراق.
۲۴۷. کتاب ما بال ارسطو، بدون آخر، واقف: فاضل خان، اوراق.^۷

الفصل السابع

في ترتيب كتب الطب و شروحها و ما يتعلق بها

- [7755] ۲۴۸. کامل الصناعة، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار ضریبی زده.^۸
۱. همان، ص ۳۷، شماره ۱۵: شوارق الالهام، عربی، در شرح تجرید در دو جلد، نسخه جلد اول آن است در امور عامه، شارح: آخوند ملا عبدالرزاق لاهیجی (۱۰۵۱ هـ)، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۶۶ هـ.
۲. همان، ص ۱۸، شماره ۲۹: شرح هیاکل النور، عربی، متن از: شهاب الدین یحیی بن حبیش (۵۴۳۲ هـ)، شرح از: ملاجلال دوانی، آغاز نسخه افتاده است، تاریخ تحریر: ۱۰۲۳ هـ، ۲۰۲ ورق.
۳. همان، ص ۱۲، شماره ۱۵: عربی، در ظهر ورق اول نسبت به شمس الدین محمد بن احمد خفری داده شده است، خط: نستعلیق، ۶۸ ورق.
۴. همان، ص ۹، شماره ۸: حاشیه بر حاشیه بر شرح تجرید، محضی: صدرالدین دشتکی (۹۰۳ هـ)، و در این حاشیه است نقل از حاشیه توفیقات فرزندش غیاث الدین منصور، اول نسخه افتاده است، تاریخ تحریر: ۱۰۴۹ هـ، خط: نستعلیق، سال وقف: ۱۱۷۶ هـ، ۱۰۱ ورق.
۵. همان، ص ۱۳، شماره ۱۶: عربی، مصنف نظر به پاره ای قرائن احتمال می رود آخوند ملامحسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق) باشد و نسخه تشریح العالم او باشد، آغاز افتاده است، خط: نسخ، ۲۲۰ ورق.
۶. همان، ص ۲۰ - ۲۲، شماره ۳۵، ۳۶ و ۳۷، شامل: ۱- شرح رساله جوهر مفارق، عربی، متن از: خواجه نصیر طوسی (۵۶۷۲ هـ)، شرح از: شیخ احمد جندی (قرن ۷ و ۸) ۲- شرح رساله جوهر مفارق، عربی، متن از: خواجه نصیر طوسی، شرح از: ملاجلال دوانی، ۳- دره فاخره، ملا عبدالرحمان جامی (۸۹۸ هـ).
۷. نک: فهرست الثبائی آستان قدس رضوی، ص ۴۸۹.
۸. فهرست کتب کتابخانه فاضلیه، ص ۲۴۱، شماره ۱۴: عربی، مصنف: علاء الدین علی بن عباس مجوسی (۳۸۴ هـ)، نسخه جلد اول است، خط: نسخ، ۲۷۹ ورق. (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ۱۹/۴۶۲).

۲۴۹. شرح مسائل، واقف: غیر معلوم، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه‌دار ضربی زده.
۲۵۰. تفرقة الأمراض، واقف: غیر معلوم، ۲۴ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.^۱
۲۵۱. شرح کلیات قانون، واقف: فاضل خان، ۳۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.
۲۵۲. شرح تشریح قانون، واقف: غیر معلوم، ۳۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۲
۲۵۳. قانون شیخ، واقف: فاضل خان، ۳۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضربی زده.^۳ [7760]
۲۵۴. قرابادین، واقف: حاجی علیخان، ۱۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.
۲۵۵. شرح ایلاقی، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد زرد تسمه‌دار ضربی زده.^۴
۲۵۶. کتاب البیان والتبیین، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد مشکی ضربی زده.^۵
۲۵۷. تحفة حکیم مؤمن، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۳۵ سطری، مجدول، کاغذ سفید.^۶

الفصل الثامن

في ترتيب کتب الرياضي و ما يتعلق بها

۲۵۸. کشف الريب، واقف: فاضل خان، ۱۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه‌دار.^۷ [7765]

۱. همان، ص ۲۳۸، شماره ۶: رساله در تفریق بین امراض، عربی، مصتّف: نجیب‌الدین سمرقندی (۵۶۱۸هـ)، خط: نسخ.
۲. همان، ص ۲۴۰، شماره ۱۱: شرح قانون، عربی، شارح: علاء‌الدین علی بن ابی الحزم قرشی (۵۶۸۷هـ)، نسخه قطعه‌ایست از او در تشریح اعضاء، خط: نسخ، ۵۰ ورق.
۳. همان، ص ۲۴۰، شماره ۱۲: عربی، مصتّف: شیخ ابو علی سینا (۴۲۸هـ)، نسخه کتاب پنجم آن است که در ادویه مرکبه می‌باشد، خط: نسخ، ۱۷۵ ورق.
۴. همان، ص ۲۳۹، شماره ۱۰: شرح مختصر قانون، عربی، قانون از شیخ الرئیس ابی علی بن سینا (۴۲۸هـ)، مختصر آن از شریف‌الدین ابی عبدالله محمد ایلاقی تلمیذ شیخ، شرح از: شمس‌الدین محمد آملی، تاریخ تحریر: ۸۴۹هـ، خط: نسخ، ۱۳۱ ورق. (نک: فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۹/۳۲۲-۳۲۴ شماره ۱۴۰۰).
۵. همان، ص ۲۳۸، شماره ۷: عربی، مصتّف: ابوالعلاء بن زهر، و ظاهراً همان است که معاصر سلطان‌الدوله از آل بویه که سلطنتش از سنه ۴۰۴ تا ۴۱۶ است، این کتاب در ردّ بر معترض بر جالینوس است، نسخه بسیار قدیمی است و می‌نماید که در عصر مصتّف یا قریب به آن نوشته شده، خط: نسخ، ۷۹ ورق. (نک: فهرست الفبایی کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ص ۹۳، شماره ۱۳۹۹۸: البیان والتبیین (ردّ شکوک رازی بر جالینوس)، از: ابوالعلاء بن زهر بن ابی مروان (سده ۶)، نسخه از سده ۷. در فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ج ۱۹، ص ۱۶۷-۱۷۱ این کتاب به عنوان حلّ شکوک الرازی علی کتب جالینوس معرّفی شده و تاریخ تحریر نسخه در اواخر قرن ششم دانسته شده است).
۶. نک: فهرست الفبایی کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۱۷.
۷. فهرست فاضلی، ص ۲۶۳، شماره ۴۶: کشف الريب في العمل بالحيب، عربی، تصنیف: ابو عبدالله محمد بن عبدالرحیم مرتّب است بر مقدمه و ۶۷ باب، تاریخ تحریر: ۸۱۲هـ، ابواب به شنجرف، ۴۹ ورق. (فهرست الفبایی کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ص ۴۶۳، شماره ۱۴۰۱۱، مؤلف را محمد بن عبدالرحمان مزی (۵۷۵۰هـ) معرفی کرده است).

۲۵۹. شرح زیج بیرجندی، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد آبی.^۱
۲۶۰. شرح زیج بیرجندی، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.
۲۶۱. مجموعه بر رسائل، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه دار ضریبی زده.
۲۶۲. رساله ابعاد اجرام، واقف: فاضل خان، ۹ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد زرد تسمه دار.^۲
۲۶۳. رساله اسطرلاب، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکی ضریبی زده. [7770]
۲۶۴. اشکال اقلیدس، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی تیماج.
۲۶۵. تحریر اقلیدس، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضریبی زده.^۳
۲۶۶. شرح تذکوه، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۴
۲۶۷. احکام الی^۵ خطیب منجم، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.
۲۶۸. شرح تذکوه، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی. [7775]
۲۶۹. شرح چغمینی، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۶
۲۷۰. اربع مقالات، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه دار ضریبی زده.^۷
۲۷۱. رساله ملا نظام، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضریبی زده.
۲۷۲. تنقیح المناظر نیشابوری،^۸ واقف: غیر معلوم، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد سبز ضریبی زده.

۱. همان، ص ۲۶۰، شماره ۳۹: شرح زیج ایلخانی، فارسی، اصل از: خواجه نصیر طوسی (۵۶۷۲هـ)، شارح: ملا عبدالعلی ریاضی بیرجندی (۹۳۴هـ)، آغاز: «اجناس حمد و سیاس معری از توهم و تناهی»، آخر آن افتاده است، خط: نستعلیق، ۲۱۴ ورق.
۲. همان، ص ۲۴۴، شماره ۱: ابعاد و اجرام، عربی، تصنیف: غیاث الدین جمشید کاشانی (۸۳۲هـ)، تاریخ تحریر: ۸۵۹هـ، خط: نستعلیق، ۴۵ ورق.
۳. همان، ص ۲۴۹، شماره ۱۳: عربی، اصل از: اقلیدس صوری که در سال ۵۶۱۵ بعد از هبوط ظهور نموده و ثابت قره حرانی و حجاج به تعریب آن کوشیده‌اند و خواجه نصیر طوسی به تحریر و تهذیب آن پرداخته است، آغاز: «الحمد لله الذي منه الابتداء واليه الانتهاء»، کاتب: محمد قاسم بن محمد باقر، خط: نستعلیق، ۱۸۸ ورق.
۴. همان، ص ۲۵۹، شماره ۳۷: عربی، متن از: خواجه نصیر طوسی (۵۶۷۲هـ)، شرح از: نظام الدین اعرج حسن بن محمد نیشابوری (بعد از ۸۵۰هـ)، خط: نسخ، ۱۷۳ ورق.
۵. کذا.
۶. همان، ص ۲۶۱، شماره ۴۳: شرح ملخص، عربی، متن از: محمد بن محمد چغمینی خوارزمی، شرح از: کمال الدین ترکمانی که در شهر گلستان سنه ۷۵۵ از آن فراغت یافته به قال-اقول. آغاز: «الحمد لله فاطر السموات والارضين»، کاتب محمود بن علی هلالی در ۷۹۱هـ، خط: نستعلیق، ۴۸ ورق.
۷. همان، ص ۲۴۷، شماره ۹: ترجمه چهار مقاله، عربی، اصل از: بطلمیوس که در سنه ۵۷۱۶ بعد از هبوط ظهور نموده، ترجمه از: علی بن رضوان معروف متوفای سنه ۴۶۰ از یونانی به عربی و هر یک از مقالات شامل ابوابی است. کاتب: محمد منجم حلبی در ۹۱۸هـ، خط: نستعلیق، ۱۴۹ ورق.
۸. تنقیح المناظر لاولی الأبهار والبصائر در شرح المناظر این هشتم (۴۳۰هـ) از کمال الدین ابوالخیر حسن بن علی فارسی (۷۱۸هـ) است که نسخه‌ای از آن به شماره ۵۴۸۰ در کتابخانه آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود. نک: فهرست الثبایی آستان قدس، ص ۱۴۹.

- [7780] ۲۷۳. بیست باب اسطرلاب خواجه با دو رساله دیگر، مجدول مذهب، واقف: فاضل خان، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۱
 ۲۷۴. کتاب مجسطی،^۲ واقف: غیر معلوم، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد آبی.
 ۲۷۵. مجموعه در اسطرلاب، فارسی، واقف: غیر معلوم، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد آبی.^۳
 ۲۷۶. رساله در حساب، واقف: غیر معلوم، ۱۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۴
 ۲۷۷. کتابی بدون اول، واقف: غیر معلوم، ۱۷ سطری، کاغذ الوان، جلد قرمز ضریبی زده.
 ۲۷۸. شرح بیست باب ملامظفر، چایی، واقف: مشیرالدوله، مجدول، ۲۳ سطری، کاغذ سفید، جلد مشکی.^۵ [7785]
 ۲۷۹. شرح بیست باب ملامظفر، چایی، واقف: مشیرالدوله، مجدول، ۲۳ سطری، کاغذ سفید، جلد مقوا.
 ۲۸۰. شرح جواد، چایی، واقف: مشیرالدوله، مجدول، ۲۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضریبی زده.^۶

الفصل التاسع

في ترتيب كتب المنطق و المعاني و البيان و ما يتعلق بها

۲۸۱. شرح اشارات، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۷
 ۲۸۲. محاکمات، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۸
 ۲۸۳. مطالع، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکی.^۹ [7790]
 ۲۸۴. حاشیه ملا مبارک شاه بر شرح مطالع، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، جلد مشکی.^{۱۰}
 ۲۸۵. میر بر شمسیه، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^{۱۱}
 ۲۸۶. متن شمسیه با دو رساله دیگر، واقف: فاضل خان، اول ۸ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.

۱. فهرست فاضلیه، ص ۲۴۷.
۲. در فهرست فاضلیه، ص ۲۴۸ شماره ۱۰ تحریر مجسطی از خواجه نصیرالدین طوسی معرفی شده است.
۳. همان، ص ۲۵۱.
۴. احتمالاً تألیف حسن بن حرث خیوقی، نک: فهرست فاضلیه، ص ۲۵۸، شماره ۳۵.
۵. همان، ص ۲۶۴: فارسی، متن از ملا عبدالملکی بیرجندی (۹۳۴هـ) شرح از ملامظفر منجم‌باشی که در سنه ۱۰۰۵ تألیف کرده و آن در معرفت تقویم است، چاپ سنگی، طهران، ۱۲۷۶هـ.
۶. همان، ص ۲۶۵، شماره ۴: شرح خلاصه الحساب، عربی، مصنف: شیخ بهایی، شارح: شیخ جواد کاظمی شاگرد شیخ بهایی، چاپ سنگی، طهران، ۱۲۷۳هـ.
۷. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۱۶، ش ۲۳: شرح منطق اشارات، عربی، متن از شیخ‌الرئیس ابوعلی سینا، شرح از خواجه نصیرالدین طوسی، خط: نستعلیق، ۸۷ ورق.
۸. همان، ص ۲۷، شماره ۵۰: عربی، مصنف: قطب‌الدین رازی (۷۰۶هـ) خط: نسخ، ۷۰ ورق.
۹. همان، ص ۲۶، شماره ۴۸: مطالع الاخوان، عربی، مصنف: سراج‌الدین محمود بن ابی‌بکر ارموی (۶۸۹هـ)، خط: نسخ، ۷۱ ورق.
۱۰. همان، ص ۱۱، شماره ۱۳: عربی، متن از: محمود ارموی (۶۸۹هـ)، شرح از: قطب‌الدین رازی (۷۶۶هـ) حاشیه از: میرمبارک شاه منطقی (۸۱۶هـ)، خط: نسخ، ۱۲۶ ورق.
۱۱. همان، ص ۱۰: حاشیه بر شرح شمسیه قطبی، عربی، محشی: میر سید شریف جرجانی (۸۱۶هـ).

۲۸۷. شرح شمسیه، واقف: محمد نظر، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۱
۲۸۸. میر بر شمسیه، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ موریانه خورده، جلد مشکی ضربی زده. [7795]
۲۸۹. حاشیه بر حاشیه مطالع، واقف: فاضل خان، اوراق، جلد مشکی.
۲۹۰. قدری از شرح کبری، اوراق.
۲۹۱. میر بر شمسیه، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۱۹ سطری، کاغذ سفید، جلد روغنی دارد.^۲
۲۹۲. حاشیه ملاجلال بر مطالع، در کتب حکمت نوشته شده، جلد قرمز ضربی زده.^۳
۲۹۳. شواهد قَطوَل، چایی، واقف: مشیرالدوله، با شواهد دیگر در یک مجلد، یکی مجدول، اول ۲۳ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده. [7800]
۲۹۴. قَطوَل، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۲۵ سطری، کاغذ سفید، جلد سبز.^۵
۲۹۵. قَطوَل، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۲۵ سطری، کاغذ سفید، جلد ساق چنار.
۲۹۶. قَطوَل، واقف: فاضل خان، ورق اول ۲۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.
۲۹۷. قَطوَل، واقف: فاضل خان، ورق اول ۲۹ سطری، کاغذ مختلف، جلد مشکی.
۲۹۸. قَطوَل، واقف: غیر معلوم، ورق اول ۲۲ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۶ [7805]
۲۹۹. شرح مفتاح، فارسی، واقف: فاضل خان، ورق اول ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۷
۳۰۰. شرح مفتاح، واقف: فاضل خان، ۳۲ سطری اول، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.
۳۰۱. شرح مفتاح، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.
۳۰۲. شرح مفتاح، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۸

۱. همان، ص ۱۹، شماره ۳۲: عربی، مصنف: نجم‌الدین علی بن عمر بن علی مشهور به دبیران کاتبی قزوینی، شارح: سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانی (۷۹۱هـ)، آغاز: «الحمد لله الذي بصرنا بنور الهداية»، خط: نستعلیق، ۱۵۸ ورق.
۲. همان، ص ۳۴: حاشیه بر شرح شمسیه، عربی، محضی: میر سید شریف جرجانی (۸۱۶هـ).
۳. همان، ص ۷، شماره ۴: تنویر المطالع = حاشیه بر حاشیه بر شرح مطالع، عربی، متن از: سراج‌الدین محمود بن ابی‌بکر ارموی (۶۸۹هـ)، شرح از: قطب‌الدین رازی (۷۶۶هـ) حاشیه اولی از: محمد صدرالدین دشتکی (۹۰۳هـ)، این حاشیه از: ملاجلال محمد بن اسعد دوانی (۹۰۷هـ)، خط: نستعلیق، ۳۱ سطری، وقفی: فاضل خان، سال وقف: ۱۰۶۵، ۴۸ ورق.
۴. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۲۲۱، شماره ۱۶: عقود الدرر در حل ابیات مطوَل و مختصر، عربی، مؤلف: شیخ حسین بن شهاب‌الدین بن حسین کرکی عاملی (۱۰۷۶هـ)، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، خط: نسخ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۵. همان، ص ۲۲۵ - ۲۲۶: مطوَل، عربی، شرح مفصل تلخیص المفتاح است از: سعدالدین مسعود تفتازانی.
۶. همان، ص ۲۱۴ - ۲۱۵.
۷. همان، ص ۲۰۸، شماره ۲۸: شرح مختصر تلخیص، فارسی، شارح به واسطه افتادگی اول و آخر نسخه بدست نیامد، ۲۳۰ ورق.
۸. همان، ص ۲۰۷، شماره ۲۴: عربی، شارح: حسام‌الدین عمر بن محمد بن علی مؤذنی که در سنه ۷۴۲هـ از آن فراغت یافته است، خط: نستعلیق، ۲۲۰ ورق. (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۵ ص ۱۰۹).

- [7810] ۳۰۳. شرح مفتاح، واقف: فاضل خان، ۳۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی ضریبی زده.^۱
۳۰۴. شرح مفتاح، واقف: غیر معلوم، بدون اوّل و آخر، جلد مشکی.
۳۰۵. حاشیه چلبی بر مَطوّل، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۳۳ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضریبی زده.^۲
۳۰۶. حاشیه چلبی، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۳۴ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز.^۳
۳۰۷. مختصر تلخیص، واقف: غیر معلوم، ۱۸ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.
- [7815] ۳۰۸. حاشیه شیخ الاسلام بر مَطوّل، واقف: فاضل خان، ۲۴ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضریبی زده.^۴
۳۰۹. حاشیه میر سید شریف، واقف: غیر معلوم، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۵
۳۱۰. کتاب التبیین والبیان، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز تسمه‌دار ضریبی زده.^۶
۳۱۱. دلائل الاعجاز، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضریبی زده.^۷
۳۱۲. نهایت‌الایجاز، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۸
- [7820] ۳۱۳. زهر الربیع فی فنّ البدیع، واقف: فاضل خان، ۱۳ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز ضریبی زده.^۹

۱. همان، ص ۲۰۸، شماره ۲۷ و ص ۲۱۲: عربی، شارح: میر سید شریف جرجانی (۱۸۱۶هـ)، خط: نستعلیق شکسته، ۱۵۶ ورق. (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۵ ص ۱۰۴) این کتاب را «المصباح» نیز نامیده‌اند.
۲. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۲۱۶، شماره ۳: عربی، محسّی: حسن بن محمد چلبی (۱۸۸۶هـ)، چاپ سنگی، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۷۳هـ و از روی نسخه‌ای که به خط منصور بن علی حویزی در سنه ۱۰۹۲ بوده استنساخ و طبع شده، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۳. همان، ص ۲۱۷.
۴. همان، ص ۱۹۹، شماره ۵: عربی، محسّی: احمد بن یحیی بن محمد حفید (۹۰۶هـ)، مشهور به شیخ الاسلام هروی، آغاز: «قوله الهنا حقایق الالهام»، خط: نستعلیق، ۱۰۸ ورق.
۵. همان، ص ۲۰۰، شماره ۹: حاشیه بر مَطوّل، عربی، محسّی: میر سید شریف جرجانی (۱۸۱۶هـ)، خط نستعلیق، ۱۴ سطری، وقفی: شیخ محمد باقر، سال وقف: ۱۱۷۶هـ، ۱۷۰ ورق.
۶. همان، ص ۱۹۸، شماره ۳: تیان و بیان، عربی، مصنّف: شریف‌الدین حسن بن محمد طیبی (۱۷۲۳هـ)، بر دو فن مرتّب گردیده است، آغاز: «الحمد لله الذي أشرق بسناء معامده»، کاتب: حمید بن محمود بن احمد خوارزمی، تاریخ تحریر: ۷۷۲هـ، خط: نسخ، ۸۹ ورق. (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۵، ص ۲۳).
۷. همان، ص ۲۰۳، شماره ۱۵: عربی، مصنّف: ابوبکر عبدالقاهر جرجانی (۴۷۱ یا ۴۷۴هـ)، آخر نسخه افتاده است، خط: نسخ، ۲۰۱ ورق.
۸. همان، ص ۲۱۵، شماره ۴۶: نهایت‌الایجاز فی علم البیان، عربی، مصنّف: امام فخر رازی (۶۰۶هـ)، آغاز: «الحمد لله المنزه عن مشابهة المحدثات والممكنات»، آخر نسخه را کاتب نوشته و سفید گذارده است، خط: نسخ شکسته، ۶۶ ورق.
۹. همان، ص ۲۰۵، شماره ۲۰: زهر الربیع فی شواهد البدیع، عربی، مصنّف: شیخ ناصرالدین محمد بن عبدالله بن قرقماس (۸۸۳هـ)، آغاز: «الحمد لله الذي زين سماء المعالي بمصايح البديع»، خط: نستعلیق، ۹۰ ورق، نسخه قدیمی است. (نک: فهرست الفبایی کتب خطی آستان قدس رضوی، ص ۲۹۸، شماره ۴۰۵۶ که نسخه را از سده نهم هجری دانسته‌اند؛ فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۵، ص ۹۵).

۳۱۴. کتاب التبیان فی علم البیان، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۱

الفصل العاشر

فی ترتیب کتب النحو و الصرف و ما یتعلق بهما

۳۱۵. مغنی، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۲۵ سطری، کاغذ سفید، جلد مشکی ضربی زده.^۲
۳۱۶. مغنی، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۲۵ سطری، کاغذ سفید، جلد مشکی ضربی زده.
۳۱۷. مغنی، واقف: فاضل خان، ورق اول ۱۹ سطری، کاغذ بخارایی.
۳۱۸. مغنی، واقف: ملا محمدعلی، ۲۷ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکی.
- [7825] ۳۱۹. منتخب مغنی اللیبیب، واقف: ملا نصرت، ۱۴ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز.^۳
۳۲۰. ابن ناظم، واقف: ملا نصرت، ورق اول ۱۸ سطری، خطی، کاغذ اسلامبولی، جلد مشکی ضربی زده.^۴
۳۲۱. ابن ناظم، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۲۱ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۵
۳۲۲. کافیه، واقف: ملا نصرت، ۴ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۶
- [7830] ۳۲۳. شرح کافیه، قلمی، واقف: غیر معلوم، .... سطری، کاغذ بخارایی، بدون جلد.^۷
۳۲۴. هدایه در نحو، واقف: ملا نصرت، ۹ سطری، مجدول، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز.^۸
۳۲۵. کافیه، واقف: ملا محمدعلی، ۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۹

۱. همان، ص ۱۹۸، شماره ۴: عربی، مصنف: عقیق‌الدین عبدالواحد بن عبدالکریم انصاری سماکی معروف به ابن خصب زملکانی (۶۵۱هـ)، مرتب است بر سوابق و مقاصد و لواحق، آغاز: «الحمد لله الذي أنطق ألسنة الأعلام»، تاریخ تحریر: ۷۷۷هـ، خط: نسخ، ۲۶ ورق. (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۲۵، ص ۲۴، شماره ۴۰۴۰).
۲. همان، ص ۱۸۶: مغنی اللیبیب، عربی، ابو عبدالله جمال‌الدین محمد بن یوسف بن هشام الانصاری (۷۶۲هـ).
۳. همان، ص ۱۸۷، شماره ۲۴: منتخب ظاهراً آقا هادی فرزند ملا صالح مازندرانی باشد، آغاز: «یا من تبارک من الوصف اسمه»، کاتب: نصرت، تاریخ تحریر: ۱۱۱۹هـ، خط: نستعلیق، ۱۵۲ ورق.
۴. همان، ص ۱۸۲، شماره ۶: شرح الفیه، عربی، متن از: ابن مالک (۶۷۲هـ)، شرح از پسرش بدرالدین محمد بن محمد بن مالک (۶۸۶هـ)، کاتب: علی اکبر بن محمد صادق، تاریخ تحریر: ۱۲۷۲هـ، خط: نسخ، ۲۴۰ ورق.
۵. همان، ص ۱۹۳، شماره ۱۸: چاپ سنگی، طهران، سال طبع: ۱۲۷۶هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۶. همان، ص ۱۸۵، شماره ۱۸: عربی، مصنف: عمر بن عثمان به حاجب مالکی (۶۴۴هـ)، آغاز: «الکلمة وضع لفظ لمعنی مفرد»، آخر نسخه افتاده، خط: نسخ، ۱۶۵ ورق.
۷. همان، ص ۱۸۲ و ۱۸۴، شرح جامی بر کافیه.
۸. همان، ص ۱۸۸، شماره ۲۶: عربی، منسوب به دو نفر، یکی عبدالجلیل بن فیروز غزنوی و دیگری ابن درستویه عبدالله بن جعفر نحوی (۳۳۷هـ)، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۲۳هـ، ۱۰۶ ورق.
۹. همان، ص ۱۸۶، شماره ۱۹: کاتب: محمد حسن ازغندی، تاریخ تحریر: ۱۰۸۴هـ، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۵۳هـ، ۱۲۲ ورق.

۳۲۶. شرح قطر، واقف: غیر معلوم، با رساله در آخر، ۱۶ سطری، کاغذ فستوقی، جلد قرمز.^۱
۳۲۷. شرح لباب، واقف: فاضل خان، ورق اول ۲۵ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد آبی.^۲
۳۲۸. شرح لباب، واقف: غیر معلوم، مختلف الخط و السطور، کاغذ دولت‌آبادی، جلد مشکی. [7835]
۳۲۹. حاشیه عصام بر جامی، واقف: ملا نصرت، ورق اول ۱۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربی زده.^۳
۳۳۰. جامی، واقف: غیر معلوم، ۱۷ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد مشکی.^۴
۳۳۱. شواهد معنی، چایی، واقف: عضدالملک، ۲۵ سطری، مجدول، کاغذ سفید، جلد قرمز.
۳۳۲. لباب در نحو، واقف: غیر معلوم، ورق اول ۱۳ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد مشکی.^۵
۳۳۳. حاشیه میرزا ابوطالب، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۲۳ سطری، مجدول، جلد قرمز ضربی زده.^۶ [7840]
۳۳۴. شرح کافی، بدون آخر، اوراق، واقف: غیر معلوم.
۳۳۵. حاشیه بر جامی، بدون اول، اوراق، واقف: غیر معلوم.
۳۳۶. شواهد عینی، واقف: حاجی محمد قاسم، ۱۸ سطری، کاغذ کشمیری، جلد مشکی.^۷
۳۳۷. شرح رضی در نحو، واقف: مشیرالدوله، ۴۰ سطری، مجدول، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۸
۳۳۸. شرح صمدیه سید علی خان، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۳۷ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضربی زده.^۹
۳۳۹. مواج، واقف: ملا نصرت، ۵ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد مشکی ضربی زده.^{۱۰} [7845]

۱. همان، ص ۱۸۴: شرح قطر الندی، عربی، مشتمل بر متن و شرح به رمز (ص) و (ش) که علامت اصل و شرح است، مصنف و شارح: ابن هشام انصاری (۵۷۶۲هـ).
۲. همان، ص ۱۸۱، شماره ۵: شرح لب اللباب، عربی، متن از: تاج‌الدین محمد بن احمد بن سیف معروف به فاضل اسفراینی، شرح از: قطب‌الدین محمد بن مسعود سیرافی فالی (۷۲۱هـ) که در سنه ۷۱۲هـ تمام کرده است. آغاز: «الحمد لله الذي هدانا الى معرفة اعجاز القرآن»، خط: نسخ شکسته، سال وقف: ۱۰۶۵هـ، ۲۱۹ ورق. (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۱۲، ص ۲۳۰، شماره ۱۳۹۲۲).
۳. همان، ص ۱۸۰، شماره ۱: حاشیه بر شرح جامی بر کافی، عربی، محشی: عصام‌الدین ابراهیم بن محمد بن عربشاه اسفراینی (۹۴۳هـ)، خط: نسخ، ۱۱۹ ورق. (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۱۲، ص ۶۴).
۴. همان، ص ۱۸۲: شرح جامی بر کافی (= الفوائد الضیائیه)، (فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۱۲، ص ۲۷۲).
۵. همان، ص ۱۸۶، شماره ۲۰: مطابق با کتاب ردیف ۳۲۸ (شرح لباب).
۶. همان، ص ۱۹۰، شماره ۴: حاشیه بر سیوطی، عربی، محشی: میرزا ابوطالب اصفهانی که در سنه ۱۲۲۳هـ تألیف کرده است، طبع سنگی، طهران ۱۲۷۵هـ، خط: نسخ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۷. فهرست کتب خطی آستان قدس رضوی، ج ۱۲، ص ۲۵۷: فرائد القلائد، عربی، از: بدرالدین محمود بن احمد عینی، شرح شواهد شروح اربعه الفیه ابن مالک است، فهرست فاضلیه، ص ۲۱۰، شماره ۳۳: فوائد القلائد، خط: نسخ، ۲۷۸ ورق.
۸. فهرست کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۱۹۱، شماره ۹: شرح کافی، عربی، متن از: ابن حاجب (۵۶۴۶هـ)، شرح از: شیخ رضی استرآبادی که در سنه ۸۸۳هـ تألیف نموده است، چاپ سنگی، طهران، ۱۲۷۵هـ، خط: نسخ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۹. همان، ص ۱۹۰، شماره ۵: شرح صمدیه یا حدائق ندیه، عربی، متن از: شیخ بهایی (۱۰۳۰هـ)، شرح از: میر سید علی خان (۱۱۲۰هـ) چاپ سنگی، طهران، ۱۲۷۴هـ، خط: نسخ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
۱۰. همان، ص ۱۸۸، شماره ۲۵: مواج الأرواح، عربی، از: احمد بن علی بن مسعود، کاتب: میر ابوالقاسم، تاریخ تحریر: ۱۱۲۴هـ، خط: نسخ، ۱۲۱ ورق.

۳۴۰. جاربردی، واقف: غیر معلوم، ۱۶ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۱
 ۳۴۱. جاربردی، واقف: غیر معلوم، ۲۰ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.
 ۳۴۲. شوح تصریف، واقف: غیر معلوم، ۱۲ سطری، کاغذ فستوقی، جلد سبز ضریبی زده.^۲
 ۳۴۳. شوح تصریف، واقف: ملا محمدعلی، ۱۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی تسمه دار.^۳ [7850]
 ۳۴۴. جاربردی، چایی، واقف: مشیرالدوله، ۲۳ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضریبی زده.^۴
 ۳۴۵. جاربردی، واقف: ملانصرت، ۲۳ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز تسمه دار ضریبی زده.^۵

الفصل الحادي عشر في ترتيب كُتب الأدب و ما يتعلّق بها و كتب التاريخ

۳۴۶. غرر و درر سید مرتضی،^۶ واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ کشمیری، جلد قرمز.
 ۳۴۷. کتاب ریاض، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، کاغذ فستوقی، جلد مشکی ضریبی زده.
 ۳۴۸. غیث منسجم فی شوح لامیه العجم، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد زرد تسمه دار ضریبی زده.^۷ [7855]
 ۳۴۹. جلد دوم محاسن، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز ضریبی زده.^۸
 ۳۵۰. تذکرة الأدب، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز.^۹

۱. همان، ص ۱۸۳، شماره ۱۰: شرح شافیه، عربی، متن از: ابن حاجب، شرح از: فخرالدین احمد بن حسن جاربردی (۵۷۴۶هـ)، تاریخ تحریر: ۱۲۵۹هـ، خط: نستعلیق، ۲۵۸ ورق.
 ۲. همان، ص ۱۸۵، شماره ۱۶: عربی، متن از: عزالدین عبدالوهاب زنجانی (۶۵۵هـ)، شرح از: ملاسعد تفتازانی (۷۹۱هـ)، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۵۳هـ، ۹۲ ورق.
 ۳. همان، ص ۱۸۴، شماره ۱۵: تاریخ تحریر: ۱۰۵۹هـ، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۵۳هـ، ۹۲ ورق.
 ۴. همان، ص ۱۹۳، شماره ۲۰: چاپ سنگی، طهران، ۱۲۷۱هـ، سال وقف: ۱۲۷۹هـ.
 ۵. همان، ص ۱۸۳، شماره ۹: کاتب: عنایت الله بیک، تاریخ تحریر: ۱۰۹۶هـ، خط: نسخ، ۱۶۵ ورق.
 ۶. همان، ص ۷۳، شماره ۴۷: فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۴۱۹: غرر الفوائد و درر القلائد، عربی، از: سید مرتضی علم الهدی علی بن حسین موسوی (۴۳۶هـ).
 ۷. فهرست کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۲۱۱، شماره ۳۶: عربی، ناظم: مؤیدالدین اسماعیل طغرای (۵۱۴هـ) و شرح از: صلاح الدین خلیل بن ابیک صفدی (۷۶۴هـ)، نسخه جلد دوم کتاب است، خط: نسخ، ۲۸۰ ورق.
 ۸. همان، ص ۲۱۳، شماره ۴۰: عربی، از: محاسن بن حسن بن ابی محمد بن حسین بن محمد بن محاسن بلارایی که ظاهراً در سنه ۶۶۹هـ از آن فراغت یافته است. کاتب: جعفر بن محمد بن رجاء کوفی، تاریخ تحریر: ۶۶۹هـ، خط: نسخ، ۲۱۶ ورق. (فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۴۹۹، ش ۴۹۵۸، مؤلف را محاسن بن ابی محمد بن حسین بن محاسن بادرای معرفی کرده اند).
 ۹. همان، ص ۱۹۷، شماره ۲: عربی، از: ابوالمعالی کافی الکفایة محمد بن حسن بغدادی کاتب معروف به ابن حمدون (۵۶۲هـ)، آغاز: «الحمد لله الملك الديان»، آخر نسخه افتاده است و نسخه بسیار قدیمی است، خط: نسخ، ۱۶۹ ورق، (فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۱۲۰، ش ۴۴۷۶ به نام «تذکرة ابن حمدون» آمده است).

۳۵۱. ربیع الأبرار، واقف: فاضل خان، ۲۷ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکى ضربى زده.^۱
۳۵۲. شرح دیوان ابن مقرب، واقف: غیر معلوم، ۲۳ سطری، کاغذ فستوقی، جلد قرمز ضربى زده.^۲
۳۵۳. دیوان ابن معتز، واقف: غیر معلوم، ۱۵ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز ضربى زده.^۳ [7860]
۳۵۴. شرح دیوان ابن مقرب، واقف: غیر معلوم، ۲۳ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز تسمه دار ضربى زده.^۴
۳۵۵. دیوان ابی الطیب، واقف: غیر معلوم، ۱۶ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز.^۵
۳۵۶. شرح استیعاب که بر قصیده پُرده است، به اسم استیعاب در حدیث نوشته شده، واقف: غیر معلوم، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد قرمز تسمه دار ضربى زده.
۳۵۷. شرح دیوان ابن مقرب، واقف: غیر معلوم، ۱۹ سطری، کاغذ اسلامبولی، جلد قرمز ضربى زده.
۳۵۸. شرح عکبری، واقف: فاضل خان، ۲۹ سطری، کاغذ بخارایی، جلد قرمز ضربى زده. [7865]
۳۵۹. تاریخ بیهقی، واقف: فاضل خان، ۲۳ سطری، دو ورق اول سفید، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکى.^۶
۳۶۰. تاریخ ابن خلکان، جلد ثانی، واقف: غیر معلوم، ۱۳ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکى ضربى زده.^۷
۳۶۱. ملل و نحل شهرستانی، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد ابری تسمه دار.^۸
۳۶۲. تاریخ مرآة الجنان شهریه به یافعی، واقف: فاضل خان، ۲۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکى.^۹

۱. همان، ص ۲۰۳، شماره ۱۶: عربی، از: جبار الله محمود زمخشری (۵۳۸هـ)، آغاز: «الحمد لله الذي استعمل الي عبادته بموجبات المعامد»، آخر آن افتاده است، خط: نسخ، ۲۱۰ ورق.
۲. نک: همان، ص ۲۰۲.
۳. همان، ص ۲۰۲، شماره ۱۳: عربی، ناظم: ابوالعباس عبدالله بن معتز بن متوکل عباسی (۲۹۶هـ)، کاتب: ابوبکر بن قاسم و نسخه قدیمی است، خط: نسخ، ۳۳۲ ورق، (فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۲۵۵، ش ۴۵۶۹ از سده ۵۷هـ).
۴. همان، ص ۲۰۶، شماره ۲۲: عربی، ناظم اصل: جمال‌الدین ابو عبدالله محمد بن علی بن مغرب (کذا) بن منصور ابراهیمی (۶۲۹هـ) شارح معاصر اوست، آغاز: «الحمد لله المنفرد باستحقاق وجوب الوجود لذاته»، کاتب: محمد بن علی الحساوی، تاریخ تحریر: ۹۶۳هـ، خط: نسخ، ۳۱۴ ورق، (فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۳۳۹، ش ۴۸۳۳ نام ناظم محمد بن علی بن مقرب آمده است).
۵. همان، ص ۲۰۲؛ فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۲۶۶؛ دیوان متنهی، عربی، از: ابوطیب احمد بن حسین جعفی کندی معروف به متنهی (۳۵۴هـ).
۶. فهرست کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۲۲۷، ش ۱: فارسی، از: ابوالفضل بیهقی (۴۷۰هـ)، کاتب: سید محمد، خط: نستعلیق، ۳۲۷ ورق، (فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۹۸ نام دیگر: تاریخ مسعودی).
۷. فهرست کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۲۲۸؛ وقیات الأعیان، عربی، از: احمد بن ابراهیم بن ابی بکر بن خلکان اربلی (۶۸۱ق).
۸. فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۵۵۱؛ الملل و النحل، عربی، از: ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی (۵۴۸هـ).
۹. فهرست الفبایی آستان قدس رضوی، ص ۵۰۸؛ مرآة الجنان و عبرة القطن، عربی، از: ابو محمد عبدالله بن اسعد یافعی (۷۶۸هـ).

الفصل الثاني عشر

في ترتيب كتب اللغة و الرجال و القرائة و ما يتعلق بها

- [7870] ۳۶۳. قاموس اللغة، [چاپی] واقف: مشیرالدوله، ۳۹ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز.^۱
۳۶۴. قاموس اللغة، واقف: فاضل خان، ۳۳ سطری، مجدول مذہب، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۲
۳۶۵. کنز اللغة، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۲۷ سطری، کاغذ سفید، جلد روغنی.^۳
۳۶۶. نہایة ابن اثیر، [چاپی] واقف: مشیرالدوله، ۴۵ سطری، کاغذ سفید، جلد مشکی.^۴
۳۶۷. رساله در مواظ و نصایح و اخلاق، واقف: غیر معلوم، ۱۷ سطری، خطی، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی، جلد.
- [7875] ۳۶۸. مجمع البحورین، چاپی، واقف: مشیرالدوله، ۳۹ سطری، کاغذ سفید، جلد قرمز ضریبی زده.^۵
۳۶۹. زبدة اللغة، واقف: حاجی علیخان، ۱۵ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی تسمه دار ضریبی زده.^۶
۳۷۰. دیوان الأدب، واقف: فاضل خان، ورق اول ۳۶ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز.^۷
۳۷۱. مصادر اللغة، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد مشکی.^۸
۳۷۲. صحاح اللغة، الی حرف ذال، واقف: محمد جعفر، ۱۹ سطری، کاغذ دولت آبادی، جلد قرمز ضریبی زده.^۹
- [7880] ۳۷۳. صحاح اللغة، الی حرف غین، واقف: فاضل خان، ورق اول ۳۵ سطری، کاغذ بخارایی، جلد آبی.^{۱۰}
-
۱. همان، ص ۱۷۸، شماره ۲: چاپ سنگی، خط: نسخ، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۷۶ھ، سال وقف: ۱۲۷۹ھ.
۲. همان، ص ۱۷۵، شماره ۷: القاموس المحیط، عربی، تألیف: مجدالدین محمد بن یعقوب فیروزآبادی شیرازی (۸۱۷ھ)، خط: نسخ، اوراق مجدول به طلا و تحریر لغات به شنجرف، ۶۰۱ ورق.
۳. همان، ص ۱۷۸، شماره ۳: فارسی، تألیف: محمد بن عبدالخالق بن معروف که برای سلطان عصرش در مازندران سلطان محمد کیا بن ناصر کیا در قرن نهم نوشته است، چاپ سنگی، خط: نسخ، محل طبع: طهران، سال وقف: ۱۲۷۹ھ.
۴. همان، ص ۱۷۹، شماره ۷: نہایة اللغة، عربی، تصنیف: ابوالسعادات مبارک بن ابی الکریم محمد معروف به ابن اثیر جزری (۶۰۶ھ)، چاپ سنگی، خط: نسخ، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۶۹ھ، سال وقف: ۱۲۷۹ھ.
۵. همان، ص ۱۷۹، شماره ۵: عربی، تألیف: شیخ فخرالدین بن محمد بن علی طریحی نجفی (۱۰۸۵ھ)، چاپ سنگی، خط: نسخ، محل طبع: طهران، سال طبع: ۱۲۷۲ھ، سال وقف: ۱۲۷۹ھ.
۶. زبدة الفوائد (= فرهنگ شیرخانی)، از: شیرخان سور افغانی، تألیف در ۹۵۵ھ، (نکا: فهرست کتب خطی آستان قدس، ۳۲-۳۳).
۷. فهرست کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۱۷۳، شماره ۱: عربی، تألیف: اسحاق بن ابراهیم فارابی (۳۵۰ھ)، آخر نسخه افتاده است، خط: نسخ، تحریر اواخر قرن پنجم هجری، ۱۶۸ ورق، (نکا: فهرست کتب خطی آستان قدس، ۱۳/۳۶).
۸. همان، ص ۱۷۷، شماره ۱۱: فارسی، تألیف: ابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی (۴۸۶ھ)، نسخه بسیار قدیمی است، کاتب: احمد بن محمد بن مزید ارجیلی، سال تحریر: ۶۷۰ھ، خط: نسخ، ابواب و عناوین به قلم جلی و مرکب شنجرف، ۱۴۰ ورق.
۹. همان، ص ۱۷۴، شماره ۴: عربی، تصنیف: ابونصر بن اسماعیل بن حماد جوهری (۳۹۳ھ)، نسخه مجلد اول کتاب است که از حرف الف تا حرف ذال معجمه است، کاتب: محمد بن محمود خوارزمی، سال تحریر: ۶۸۳ھ، ۲۴۷ ورق.
۱۰. همان، ص ۱۷۵، شماره ۵: نسخه از اول کتاب است تا کمی از حرف غین معجمه، خط: نسخ، فصول به شنجرف و لاچورد، ۲۲۸ ورق.

۳۷۴. صحاح اللغة، از حرف غین الی آخر، واقف: فاضل خان، ۳۳ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، جلد آبی.^۱
۳۷۵. رجال کشی، واقف: فاضل خان، ۲۱ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.^۲
۳۷۶. رجال میر مصطفی، واقف: فاضل خان، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد آبی.
۳۷۷. خلاصه علامه [حلی] با رساله دیگر در رجال، واقف: ملا محمدعلی، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی.^۳
- ۳۷۸ [7885]. خلاصه علامه حلی، واقف: فاضل خان، ۱۵ سطری، کاغذ دولت‌آبادی، مجدول مذهب، جلد قرمز تسمه‌دار ضریبی زده.^۵
۳۷۹. مکرر در علم قرائت، واقف: فاضل خان، ۱۹ سطری، کاغذ سمرقندی، جلد مشکی.
- ۳۸۰ [7887]. کتاب حسین ابن عثمان در قرائت،^۶ واقف: غیر معلوم، ۱۷ سطری، کاغذ بخارایی، جلد مشکی ضریبی زده.

پیشگاه علم‌انان و مطالعات فرهنگی

۱. همان، ص ۱۷۵، شماره ۶: کاتب: ابو علی حسن بن ابی جعفر بسطامی، خط: نسخ، سال وقف: ۱۰۶۵ هـ، ۱۹۵ ورق.
۲. همان، ص ۱۷۰، شماره ۱: اختیار الکشی، عربی، اصل از: ابی عمرو محمد بن عمر بن عبدالعزیز کشی، شیخ طوسی (۴۶۰ هـ) آن را تهذیب نموده و آن به اختیار الکشی معروف شده است. نسخه از روی نسخه‌ای که در ۶۰۲ هـ نوشته شده و بسیار صحیح است، کاتب: شمس‌الدین محمد بن قاسم گیلانی، تاریخ تحریر: ۱۰۳۴ هـ، خط: نسخ، ۲۱ سطری، ۲۱۸ ورق.
۳. نقد الرجال، سید مصطفی بن حسین تفریسی (بعد از ۱۰۴۴ هـ)، (نک: التراث العربی، ۵/ ۳۸۸).
۴. فهرست کتب کتابخانه مدرسه فاضلیه، ص ۱۷۱، شماره ۳: خلاصه الأقوال فی معرفة الرجال، عربی، تصنیف: علامه حلی (۷۲۶ هـ)، بلا فاصله رساله‌ای است مختصر در رجال، تألیف: نجم بن محمد بن محمد حسینی شافی که در ۱۰۱۱ هـ به خط خود نوشته است، خط: نسخ، سال وقف: ۱۱۵۳ هـ، ۱۷۳ ورق.
۵. همان، ص ۱۷۰، شماره ۲: تاریخ تحریر: ۱۰۶۲ هـ، خط: نسخ، ورق اول دارای سر لوح، اوراق مجدول به طلا و تحریر لاجورد، ۱۵۴ ورق.
۶. منهاج النشر فی القراءات العشر: حسین بن عثمان (۳۷۸ هـ) (نک: فهرست القهای آستان قدس، ۵۶۵، کشف الفهارس، ۱/ ۴۳۶-۴۳۷).

نسخه برگردان صورت عرض
کتاب موقوفة مدرسه فاضلیه مشهد

دانشگاه کهنه مشهد در سال ۱۳۰۲
دست کار قصیده در یادگار بنام
قصیدت در عهد سلطنت شاه
پهلوی شاهنشاهی ایران
انفصال اولی در نظم کتاب قدس و کلام
مؤلف البیت علی السالار و مشهور
و ما یتلوه

در ۱۳۰۲
توسط
مدرسه فاضلیه مشهد
در ۱۳۰۲

بسم الله الرحمن الرحیم
صورت عارفان بود در سر قلمند
مهر دین صید طرب ازین خوشتر
ایست ایضاً معجزه کرم از کرم
ایلم که در یادگار الهی و الهی
سیر در کمالی غنیمت بود در کمال
و راه غریب بود در جاده ایست
مهرت ای ایست و موقوفه ایست

۱۳۰۲

۱۴۰۰
 ۱۴۰۱
 ۱۴۰۲
 ۱۴۰۳
 ۱۴۰۴
 ۱۴۰۵
 ۱۴۰۶
 ۱۴۰۷
 ۱۴۰۸
 ۱۴۰۹
 ۱۴۱۰
 ۱۴۱۱
 ۱۴۱۲
 ۱۴۱۳
 ۱۴۱۴
 ۱۴۱۵
 ۱۴۱۶
 ۱۴۱۷
 ۱۴۱۸
 ۱۴۱۹
 ۱۴۲۰
 ۱۴۲۱
 ۱۴۲۲
 ۱۴۲۳
 ۱۴۲۴
 ۱۴۲۵
 ۱۴۲۶
 ۱۴۲۷
 ۱۴۲۸
 ۱۴۲۹
 ۱۴۳۰
 ۱۴۳۱
 ۱۴۳۲
 ۱۴۳۳
 ۱۴۳۴
 ۱۴۳۵
 ۱۴۳۶
 ۱۴۳۷
 ۱۴۳۸
 ۱۴۳۹
 ۱۴۴۰
 ۱۴۴۱
 ۱۴۴۲
 ۱۴۴۳
 ۱۴۴۴
 ۱۴۴۵
 ۱۴۴۶
 ۱۴۴۷
 ۱۴۴۸
 ۱۴۴۹
 ۱۴۵۰
 ۱۴۵۱
 ۱۴۵۲
 ۱۴۵۳
 ۱۴۵۴
 ۱۴۵۵
 ۱۴۵۶
 ۱۴۵۷
 ۱۴۵۸
 ۱۴۵۹
 ۱۴۶۰
 ۱۴۶۱
 ۱۴۶۲
 ۱۴۶۳
 ۱۴۶۴
 ۱۴۶۵
 ۱۴۶۶
 ۱۴۶۷
 ۱۴۶۸
 ۱۴۶۹
 ۱۴۷۰
 ۱۴۷۱
 ۱۴۷۲
 ۱۴۷۳
 ۱۴۷۴
 ۱۴۷۵
 ۱۴۷۶
 ۱۴۷۷
 ۱۴۷۸
 ۱۴۷۹
 ۱۴۸۰
 ۱۴۸۱
 ۱۴۸۲
 ۱۴۸۳
 ۱۴۸۴
 ۱۴۸۵
 ۱۴۸۶
 ۱۴۸۷
 ۱۴۸۸
 ۱۴۸۹
 ۱۴۹۰
 ۱۴۹۱
 ۱۴۹۲
 ۱۴۹۳
 ۱۴۹۴
 ۱۴۹۵
 ۱۴۹۶
 ۱۴۹۷
 ۱۴۹۸
 ۱۴۹۹
 ۱۵۰۰

۱۵۰۱
 ۱۵۰۲
 ۱۵۰۳
 ۱۵۰۴
 ۱۵۰۵
 ۱۵۰۶
 ۱۵۰۷
 ۱۵۰۸
 ۱۵۰۹
 ۱۵۱۰
 ۱۵۱۱
 ۱۵۱۲
 ۱۵۱۳
 ۱۵۱۴
 ۱۵۱۵
 ۱۵۱۶
 ۱۵۱۷
 ۱۵۱۸
 ۱۵۱۹
 ۱۵۲۰
 ۱۵۲۱
 ۱۵۲۲
 ۱۵۲۳
 ۱۵۲۴
 ۱۵۲۵
 ۱۵۲۶
 ۱۵۲۷
 ۱۵۲۸
 ۱۵۲۹
 ۱۵۳۰
 ۱۵۳۱
 ۱۵۳۲
 ۱۵۳۳
 ۱۵۳۴
 ۱۵۳۵
 ۱۵۳۶
 ۱۵۳۷
 ۱۵۳۸
 ۱۵۳۹
 ۱۵۴۰
 ۱۵۴۱
 ۱۵۴۲
 ۱۵۴۳
 ۱۵۴۴
 ۱۵۴۵
 ۱۵۴۶
 ۱۵۴۷
 ۱۵۴۸
 ۱۵۴۹
 ۱۵۵۰
 ۱۵۵۱
 ۱۵۵۲
 ۱۵۵۳
 ۱۵۵۴
 ۱۵۵۵
 ۱۵۵۶
 ۱۵۵۷
 ۱۵۵۸
 ۱۵۵۹
 ۱۵۶۰
 ۱۵۶۱
 ۱۵۶۲
 ۱۵۶۳
 ۱۵۶۴
 ۱۵۶۵
 ۱۵۶۶
 ۱۵۶۷
 ۱۵۶۸
 ۱۵۶۹
 ۱۵۷۰
 ۱۵۷۱
 ۱۵۷۲
 ۱۵۷۳
 ۱۵۷۴
 ۱۵۷۵
 ۱۵۷۶
 ۱۵۷۷
 ۱۵۷۸
 ۱۵۷۹
 ۱۵۸۰
 ۱۵۸۱
 ۱۵۸۲
 ۱۵۸۳
 ۱۵۸۴
 ۱۵۸۵
 ۱۵۸۶
 ۱۵۸۷
 ۱۵۸۸
 ۱۵۸۹
 ۱۵۹۰
 ۱۵۹۱
 ۱۵۹۲
 ۱۵۹۳
 ۱۵۹۴
 ۱۵۹۵
 ۱۵۹۶
 ۱۵۹۷
 ۱۵۹۸
 ۱۵۹۹
 ۱۶۰۰

۱۶۰۱
 ۱۶۰۲
 ۱۶۰۳
 ۱۶۰۴
 ۱۶۰۵
 ۱۶۰۶
 ۱۶۰۷
 ۱۶۰۸
 ۱۶۰۹
 ۱۶۱۰
 ۱۶۱۱
 ۱۶۱۲
 ۱۶۱۳
 ۱۶۱۴
 ۱۶۱۵
 ۱۶۱۶
 ۱۶۱۷
 ۱۶۱۸
 ۱۶۱۹
 ۱۶۲۰
 ۱۶۲۱
 ۱۶۲۲
 ۱۶۲۳
 ۱۶۲۴
 ۱۶۲۵
 ۱۶۲۶
 ۱۶۲۷
 ۱۶۲۸
 ۱۶۲۹
 ۱۶۳۰
 ۱۶۳۱
 ۱۶۳۲
 ۱۶۳۳
 ۱۶۳۴
 ۱۶۳۵
 ۱۶۳۶
 ۱۶۳۷
 ۱۶۳۸
 ۱۶۳۹
 ۱۶۴۰
 ۱۶۴۱
 ۱۶۴۲
 ۱۶۴۳
 ۱۶۴۴
 ۱۶۴۵
 ۱۶۴۶
 ۱۶۴۷
 ۱۶۴۸
 ۱۶۴۹
 ۱۶۵۰
 ۱۶۵۱
 ۱۶۵۲
 ۱۶۵۳
 ۱۶۵۴
 ۱۶۵۵
 ۱۶۵۶
 ۱۶۵۷
 ۱۶۵۸
 ۱۶۵۹
 ۱۶۶۰
 ۱۶۶۱
 ۱۶۶۲
 ۱۶۶۳
 ۱۶۶۴
 ۱۶۶۵
 ۱۶۶۶
 ۱۶۶۷
 ۱۶۶۸
 ۱۶۶۹
 ۱۶۷۰
 ۱۶۷۱
 ۱۶۷۲
 ۱۶۷۳
 ۱۶۷۴
 ۱۶۷۵
 ۱۶۷۶
 ۱۶۷۷
 ۱۶۷۸
 ۱۶۷۹
 ۱۶۸۰
 ۱۶۸۱
 ۱۶۸۲
 ۱۶۸۳
 ۱۶۸۴
 ۱۶۸۵
 ۱۶۸۶
 ۱۶۸۷
 ۱۶۸۸
 ۱۶۸۹
 ۱۶۹۰
 ۱۶۹۱
 ۱۶۹۲
 ۱۶۹۳
 ۱۶۹۴
 ۱۶۹۵
 ۱۶۹۶
 ۱۶۹۷
 ۱۶۹۸
 ۱۶۹۹
 ۱۷۰۰

علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
دفتر نشر کتابخانه ملی و سازمان اسناد و کتابخانه ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
دفتر نشر کتابخانه ملی و سازمان اسناد و کتابخانه ملی
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
دفتر نشر کتابخانه ملی و سازمان اسناد و کتابخانه ملی
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران